

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra obchodu a financí

Bakalářská práce

Problematika účtování cenných papírů

Kamila Mihalíková

© 2014 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra obchodu a financí

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Mihalíková Kamila

Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Problematika účtování cenných papírů

Anglický název

The issue of accounting securities

Cíle práce

Cílem práce je zpracovat teoretická východiska účtování cenných papírů a v praktické části práce aplikovat tato zjištění na konkrétních příkladech.

Metodika

K naplnění cíle práce bude použita metoda kompilace k prostudování odborných informačních zdrojů, zákonů a vyhlášek, kdy následně pomocí analýzy, syntézy a komparace zjištěných informací budou zpracována teoretická východiska bakalářské práce. Získané teoretické znalosti budou aplikovány na praktických příkladech.

Harmonogram zpracování

1. Úvod (leden - únor 2014)
 2. Cíl práce a metodika (leden - únor 2014)
 3. Teoretická východiska (leden - srpen 2013)
 4. Vlastní práce (srpen - prosinec 2013)
 5. Závěr (únor 2014)
-

Rozsah textové části

30 - 40 stran

Klíčová slova

Akcie, cenné papíry, dluhopisy, účtování, směnka, podíly.

Doporučené zdroje informací

DĚDIČ, Jan; PAULY Jan. Cenné papíry. 1.vyd. Praha: PROSPEKTRUM, 1994. 220 s. ISBN 80-85431-98-X

JÍLEK, Josef. Finanční trhy a investování. 1. vyd. Praha: Grada, 2009. 648 s. ISBN 978-80-245-1435-2

STROUHAL, Jiří. Peněžní prostředky a cenné papíry v účetnictví podnikatelů. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. 260 s. ISBN 978-80-7357-557-1

odborné časopisy:

PORADCE ISSN 1211-2437

Daňový a účetní poradce podnikatele. ISSN 1212-6667

Účetnictví. ISSN 00139-5661

Účetnictví v praxi. ISSN 1211-7307

Vedoucí práce

Kuchařová Ivana, Ing.

Termín odevzdání

březen 2014

Ing. Helena Čermáková, Ph.D.

Vedoucí katedry

prof. Ing. Jan Hron, Dr.Sc., dr. h. c.

Děkan fakulty

V Praze dne 5.12.2013

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Problematika účtování cenných papírů" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 13.3.2014

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Ivaně Kuchařové za odborné vedení při zpracovávání této bakalářské práce, cenné rady a vstřícný přístup.

Problematika účtování cenných papírů

The issue of accounting securities

Souhrn

Bakalářská práce je tematicky zaměřena na problematiku účtování cenných papírů. V první teoretické části práce je uvedena charakteristika jednotlivých druhů cenných papírů, základní kritéria pro jejich určení a následně jejich členění. Druhá část je zaměřena na cenné papíry z účetního hlediska, zabývá se vymezením a dělením cenných papírů, jejich pořízením a prodejem, oceněním a přeceněním v okamžiku pořízení či ke konci rozvahového dne.

V praktické části jsou uvedeny modelové příklady, na kterých je zobrazena problematika účtování vybraných druhů cenných papírů. Podrobně je zde účtována směnka jako platební prostředek, eskont směnky před a po splatnosti, krátkodobé dluhopisy z pohledu emitenta a věřitele a akcie z pohledu investora a emitenta.

Summary

The subject-matter of the Bachelor's thesis focuses on issues concerning accounting for securities. The first theoretical part of the thesis provides characteristics of individual types of securities, basic criteria for their identification and, subsequently, classification. The second part concentrates on securities from an accounting point of view and deals with the definition and division of securities, their acquisition and sale, valuation and revaluation upon acquisition or at the end of the balance sheet date.

The practical part gives model examples which display issues concerning accounting for selected types of securities. A bill of exchange as a means of payment, a discount on a bill of exchange before and after the maturity date, short-term bonds from the issuer's and creditor's point of view and shares from the investor's and issuer's point of view are accounted for in detail therein.

Klíčová slova: cenné papíry, akcie, dluhopisy, účtování, směnka, podílové listy, deriváty, šeky, eskont

Keywords: securities, share, bonds, accounting, bill of exchange, investment certificates, derivatives, cheques, discount

Obsah

1	Úvod	10
2	Cíl práce a metodika	11
3	Teoretická východiska	12
3.1	Cenné papíry obecně	12
3.1.1	Členění cenných papírů	12
3.1.2	Základní kritéria všech cenných papírů	14
3.1.3	Akcie	15
3.1.4	Podílový list	17
3.1.5	Dluhopisy	18
3.1.6	Směnky	20
3.1.7	Účtování směnek	21
3.1.8	Šeky	23
3.1.9	Finanční deriváty cenných papírů	24
3.2	Zaměření na cenné papíry v účetnictví	25
3.2.1	Vymezení a dělení cenných papírů	25
3.2.2	Nákup cenných papírů a podílů	27
3.2.3	Prodej cenných papírů a podílů	30
4	Vlastní práce	35
4.1	Krátkodobé dluhopisy	35
4.1.1	Účtování z pohledu emitenta	35
4.1.2	Účtování z pohledu věřitele	36
4.2	Směnka jako platební prostředek	39
4.2.1	Účtování u dodavatele	39
4.2.2	Účtování u odběratele	40
4.3	Eskont směnky	41

4.3.1	Eskont směnky (po splatnosti).....	42
4.3.2	Eskont směnky (před splatností).....	43
4.4	Akcie	44
4.4.1	Pořízení akcií	45
4.4.2	Prodej akcií	46
4.4.3	Pohled investora.....	47
4.4.4	Pohled emitenta – vlastní akcie	49
5	Závěr.....	52
6	Seznam použité literatury	54
7	Seznam schémat	57
8	Seznam tabulek.....	58
9	Seznam příloh.....	59

1 Úvod

Součástí běžných operací v obchodním a platebním styku jsou i cenné papíry. S ohledem na ekonomiku země, a současně s tím na ní i související výběr daní, je tato problematika aktuálním tématem. Účtování účetních operací, které jsou v textu bakalářské práce popisovány, se řídí dle platných legislativních předpisů, zejména pak zákonem č. 89/2012 Sb., obchodní zákoník či zákonem č. 563/1991 Sb., o účetnictví či účetními standardy.

Téma cenné papíry je velmi zajímavé a značně obsáhle. Téměř každý z nás se s touto formou finančního majetku jistě setkal. V minulosti nebyl význam finančního majetku tak důležitý jako dnes. Významnost finančních aktiv roste a stává se důležitou součástí majetku. S cennými papíry je možné obchodovat na finančních trzích, a proto se stále více obchodů uskutečňuje touto formou.

Bakalářská práce je rozdělena na teoretickou část, která vychází z odborné literatury a praktickou část. V teoretické části bakalářské práce je uveden základní popis cenných papírů a jejich rozdělení z různých hledisek. Dále jsou popsány jednotlivé cenné papíry podle jejich funkcí a jejich obecné využití. Jsou uvedeny i podmíněné náležitosti jednotlivých cenných papírů. Další část práce je zaměřena na účetní operace spojené s účtováním cenných papírů, například pořízení či prodej. V praktické části jsou uvedeny příklady k jednotlivým druhům cenných papírů a jejich použití v obchodní oblasti z hlediska platné účetní osnovy.

Problematika účetních transakcí je velice široká a z hlediska odbornosti pro mnohé stále nejasná. Na ukázkách účtování cenných papírů je i pro laika patrné, jakým způsobem se jednotlivé cenné papíry zaúčtují, a tím se dostávají do povědomí občanské společnosti. Zvláště v dnešní době, kdy se setkáváme s kriminalizací různých forem podnikání, například tunelování či daňové úniky, je důležité znát jasná pravidla a zákony související s účetnictvím, včetně rozšiřujícího se obchodování s cennými papíry. To vede ke zvýšení odbornosti v této oblasti.

2 Cíl práce a metodika

Cílem bakalářské práce je zpracovat teoretická východiska účtování cenných papírů a v praktické části práce aplikovat tato zjištění na konkrétních příkladech.

K naplnění cíle práce bude použita metoda kompilace k prostudování odborných informačních zdrojů, zákonů a vyhlášek, které jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Následně pomocí analýzy, syntézy a komparace zjištěných informací budou zpracována teoretická východiska bakalářské práce. Získané teoretické znalosti budou aplikovány na praktických příkladech.

Teoretická východiska jsou rozdělena do dvou částí. První část se zabývá jednotlivými druhy cenných papírů, jejich charakteristikou a členěním. V druhé části je věnována pozornost především účtování cenných papírů. Kromě toho je vymezeno dělení cenných papírů, jejich pořízení a prodej. Na závěr je zmíněno ocenění a přecenění cenných papírů v okamžiku pořízení nebo ke konci rozvahového dne.

Praktickou část tvoří modelové příklady, ve kterých jsou aplikovány znalosti z teoretické části. Detailněji je znázorněno účtování eskontu směnky před a po splatnosti, dále pak směnka jako platební prostředek z pohledu dodavatele a odběratele. Následuje účtování krátkodobých dluhopisů z pohledu emitenta a věřitele. V závěru je znázorněn příklad účtování akcií z pohledu investora a emitenta. Pro lepší představu je každý příklad doplněn názorným schématem a tabulkou ve formě účetního deníku.

3 Teoretická východiska

Cenné papíry, z obecného hlediska, lze považovat za jedny z nejdůležitějších nástrojů trhu. Vyznačují se tím, že bývají emitovány a uváděny do oběhu prostřednictvím primárního trhu (Rejnuš, 2008). To znamená, že na primárním trhu bývá vždy prodávajícím samotný emitent. Emitentem cenných papírů se rozumí ta osoba, která cenné papíry vydává, buď jako soukromý či veřejný subjekt. Veřejným subjektem se rozumí například státní dluhopisy.

3.1 Cenné papíry obecně

Cenný papír lze definovat mnoha způsoby, například Šebestíková (2011, s. 149) uvádí: „*Cenný papír lze charakterizovat jako listinu nebo záznam evidencí, s nímž se spojuje určité právo, např. účast na právnické osobě, právo na peněžité plnění, právo na vydání věci, právo na výměnu za jiný cenný papír apod.*“ Oproti tomu Jílek (2009, s. 98) píše, že: „*Cenný papír (securities) představuje zastupitelný (fungible) a převoditelný (negotiable) finanční nástroj.*“

3.1.1 Členění cenných papírů

Cenné papíry lze rozdělit dle různých hledisek:

1) Dle formy cenných papírů

Cenné papíry mohou být vydávány třemi způsoby:

- na doručitele – nejsou spjaty s konkrétním majitelem a převod je možný pouhým předáním listiny, převoditelná bez omezení,
- na řad – jsou vázány na konkrétního majitele a převod lze uskutečnit pouze rubopisem a poté předáním listiny,
- na jméno – stejně jako v případě cenných papírů na řad je oprávněná osoba na cenném papíru výslovně uvedena, avšak práva spojená s cenným papírem lze převést pouze písemnou smlouvou o postoupení práv a předáním.

2) Dle podoby cenných papírů

Cenné papíry mají dvojí podobu. Za prvé jsou to listinné cenné papíry, které mají fyzickou podstatu. V dnešní době poněkud zastaralé, díky rozmachu výpočetní techniky.

Za druhé je to podoba zaknihovaná, která je dnes daleko rozsáhlejší. Evidenci zaknihovaných cenných papírů spravuje Středisko cenných papírů Praha.

3) Dle emise cenných papírů¹

Je datum označující den, kdy může dojít k vydání cenného papíru prvému nabyvateli. Datum určí emitent, nevyplývá-li to ze zvláštního zákona.

Emisním kurzem se rozumí částka, za kterou emitent cenný papír vydává.

Řada cenných papírů může být vydávána buď hromadně či jednotlivě. Mezi hromadně vydávané patří například akcie, podílové listy či dluhopisy. Naopak mezi typicky jednotlivě vydávané patří směnky.

Strouhal (2010) řadí mezi cenné papíry zejména:

- akcie,
- zatímní listy,
- poukázky na akcie,
- podílové listy,
- dluhopisy,
- směnky,
- šeky,
- opční listy,
- náložné listy,
- skladištní listy,
- zemědělské skladní listy,
- futures a forwardové kontrakty,
- swapové operace,
- opční kontrakty.

Existuje mnoho způsobů rozdělení cenných papírů, a mezi další nejčastější způsoby patří např. dle délky jejich splatnosti a rozdělení z hlediska majetkové podstaty.

¹ Zákon č. 89/2012 Sb., § 519, odst. 1.

1) Z hlediska délky splatnosti

Podle délky splatnosti lze cenné papíry rozdělit do dvou základních skupin, tj.:

a) Cenné papíry peněžního trhu

U cenných papírů peněžního trhu je charakteristické, že bývají krátkodobé, tzn. jejich doba splatnosti je kratší než 1 rok. Jedná se zejména o krátkodobé dluhopisy, pokladniční poukázky centrálních bank a depozitní certifikáty (Rejnuš, 2008). Bývá s nimi obchodováno prostřednictvím smluvních (přímých) obchodů.

b) Cenné papíry kapitálového trhu

Jsou pravým opakem cenných papírů peněžního trhu, jejich doba splatnosti přesahuje 1 rok. Jsou zde zastoupeny akcie, obligace apod. Zpravidla bývají veřejně obchodovatelné na burzách.

2) Z hlediska majetkové podstaty

Do této kategorie patří zejména takové cenné papíry, které řeší zdroj vlastnických práv investora. Lze je rozdělit do dvou skupin:

a) Majetkové cenné papíry

Mezi základní majetkové cenné papíry patří akcie. Jejich zakoupení znamená pro investora začlenění do akciové společnosti. Z toho vyplývá, že se stane společníkem, a tím získá i určité pravomoci ve společnosti. Záleží ovšem na počtu zakoupených akcií a jaká práva jsou s nimi spojena (Rejnuš, 2008).

b) Dluhové cenné papíry

Jak již název napovídá, jedná se o cenné papíry, které prokazují určitý dluh. Rejnuš (2008, s. 208) napsal: *„Jedná se o cenné papíry dokladující zapůjčení peněžních prostředků investorem, který jejich zakoupením získá právo na předem stanovený úrok, jakož i na navrácení zapůjčené částky (jistiny) za předem stanovených podmínek.“* Jinými slovy řečeno, že peníze nebyly vloženy do podnikání, ale byly zapůjčeny jinému ekonomickému subjektu.

3.1.2 Základní kritéria všech cenných papírů

Každý cenný papír by měl splňovat následující kritéria. Vyplývá to především ze zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, dále pak z vyhlášek či českých účetních standardů.

1) Náležitosti cenných papírů

Dle platné právní úpravy neexistuje obecná úprava náležitostí cenných papírů. Jsou zpravidla obsaženy ve zvláštních předpisech týkajících se konkrétního druhu cenného papíru, např. zákon o dluhopisech. Nejdůležitější obecnou náležitostí je především označení, o jaký druh cenného papíru jde.

2) Vydání cenného papíru²

Je vydán dnem, kdy splňuje všechny náležitosti pro něj zákonem nebo jiným právním předpisem stanovené.

Níže budou uvedeny konkrétní charakteristické rysy k vybraným nejfrekventovanějším cenným papírům.

3.1.3 Akcie

Jílek (2009, s. 22) uvádí: „*Akcie je cenný papír představující podíl na vlastnictví akciové společnosti.*“ Akcie jsou jedny z nejrozšířenějších a nejvýznamnějších prvků kapitálového trhu. Jedná se o dlouhodobý cenný papír. Dlouhodobý proto, že při nákupu akcií se snaží akcionáři dosáhnout dividend, a poté kapitálových výnosů, které jsou ovlivňovány růstem/poklesem tržních cen. Obchodování s akciemi slouží nejen k dlouhodobému investování, ale také k obchodování. To výrazně zvyšuje likviditu akcií. Je umožněno investovat jakékoliv částky, bez omezení doby splatnosti.

Akcie v jedné společnosti mohou mít různou jmenovitou hodnotu. Při emitování akcií musí být stanovena hodnota, za kterou mohou být vydány do oběhu. Základní kapitál společnosti tvoří součet jmenovitých hodnot akcií (Veselá, 2011).

Akcie mohou být v listinné nebo zaknihované podobě. V listinné podobě mají hmotnou podobu. Skládají se ze tří částí: plášť, kupónový arch a talón. Plášť obsahuje jméno a sídlo společnosti, jmenovitou hodnotu, označení formy akcie, výši základního kapitálu, počet kusů akcií, datum emise, číselné označení akcie a podpisy členů představenstva (Veselá, 2011). Kupónový arch se skládá z kupónů, které umožňují výplatu dividendy. A talón samostatně není cenný papír, jen umožňuje vyzvednutí nového kupónového archu.

V zaknihované podobě nemají skutečnou hodnotu, existují pouze ve formě záznamu v počítačovém systému centrálního depozitáře, který je právnickou osobou a vede pouze evidenci cenných papírů.

² Zákon č. 89/2012 Sb., § 520, odst. 1.

S držetím akcií vyplývají pro akcionáře různá práva. V první řadě je to možnost podílet se na řízení společnosti, což akcionáře opravňuje účastnit se valné hromady společnosti, kde může předkládat své návrhy, klást otázky apod. Umožní to kontrolu nad hospodařením společnosti. Akcionář může být volen, záleží ovšem na podílu akcií ve společnosti, od toho se odvíjí počet hlasů. O konání valné hromady musí být řádně informován prostřednictvím pozvánky na jméno.

Jako další právo je označováno právo podílet se na zisku společnosti. Za zisk je považována výplata dividend. Je uskutečňována v hotovosti či emitováním nových akcií. Zpravidla bývá určena procentem ze jmenovité hodnoty akcie.

Mezi poslední patří právo na podíl na likvidačním zůstatku akciové společnosti. V případě zániku společnosti má akcionář nárok na odškodnění v poměru, který odpovídá jeho jmenovité hodnotě akcií. Oproti tomu také ručí za závazky společnosti až do výše svého vkladu.

Často bývá opomínáno právo, které dává akcionáři možnost zabránit tzv. „rozředění“ vlastnictví. Spočívá v tom, že každý akcionář má přednostní právo na upsání nových akcií, aniž by se změnil jeho podíl na společnosti (Veselá, 2011).

Základní druhy akcií

Akcie jsou rozděleny do tří velkých skupin. Liší se vlastnostmi a právy, které jsou s vlastnictvím spojeny (Rejnuš, 2008).

- 1) Kmenové akcie (obyčejné) – základní akcie, které jsou spojeny se všemi právy držby akcií.
- 2) Prioritní akcie (preferenční) – jsou s nimi spojena přednostní práva týkající se výplaty dividend nebo podílu na likvidačním zůstatku, pokud součet jejich jmenovitých hodnot nepřekročí polovinu základního kapitálu (Musílek, 2002).
- 3) Zaměstnanecké akcie – jsou zvláštním druhem cenných papírů. Mohou být buď majetkem zaměstnance společnosti, nebo zaměstnance, který odešel do důchodu. Jsou vydávány pouze na jméno. S účinností od 1.1.2001 byly zaměstnanecké akcie jako samostatný druh akcie zrušeny.

S akciemi je spojen i pojem zatímní list. „Zatímní list je cenným papírem, se kterým jsou spojená práva vyplývající z akcií, které nahrazuje. Akciová společnost vydává zatímní listy, pokud bylo zapsáno základní jmění do obchodního rejstříku, ale akcionář dosud nesplatil jmenovitou hodnotu akcie“ (Dědič, 1994, s. 45). Zatímní list je vždy listinným cenným papírem a obsahuje hodnotu upsaných akcií. Nahrazuje pouze upsané a nesplacené akcie, a proto jsou s ním po tuto dobu spjata všechna práva spojené s akciemi. Po splacení vkladu či jeho části se vydá písemné potvrzení o uhrazení závazku.

3.1.4 Podílový list

Podílový list je zvláštní druh majetkového cenného papíru, který vydávají investiční společnosti. Vyjadřuje podíl majitele v podílovém fondu. Nezahrnuje však právo podílet se na řízení společnosti, jako je tomu u akcií. Dědič (1994, s. 53) napsal: „Podílový list je cenných papírem, s nímž je spojeno právo na jeho majitele (podílníka) na odpovídající podíl z majetku v podílovém fondu a právo podílet se na výnosu z tohoto majetku podle statutu podílového fondu.“ Podílové listy týkající se jednoho fondu mají stejnou jmenovitou hodnotu a mohou být emitovány na jméno, na řad či na doručitele. Na webových stránkách o cenných papírech je uvedeno: „Podílový fond představuje souhrn majetku, který vlastní všichni majitelé podílových listů. Každému vlastníkovu podílového listu náleží tolik peněz z tohoto majetku, kolik vlastní podílových listů. Tyto podílové fondy jsou vytvářeny investičními společnostmi. Samotný podílový fond není právnickou osobou, avšak vzniká na základě povolení České národní banky.“³ Podílové fondy vydávají podílové listy za účelem získání finančních prostředků od malých investorů, a ty dále investují na finančním trhu, za účelem většího zhodnocení. Vše se odvíjí od kurzu podílových listů. Když kurz roste, investice bývá výhodnější.

Uzavřený podílový fond je takový fond, ve kterém se nacházejí různá omezení. Buď je limitován počet vydaných podílových listů, nebo je stanovena doba jejich prodeje. Neexistuje zde právo podílníka na zpětný prodej podílového listu. S podílovými listy uzavřeného podílového fondu je obchodováno na kapitálovém trhu, což zajišťuje jejich likviditu (Veselá, 2011).

³ Dostupné z: <http://cennypapir.cz/podilove-listy/>

S podílovými listy v otevřeném podílovém fondu není obchodováno na kapitálovém trhu, nýbrž existuje investiční společnost, která daný fond spravuje, a její povinností je podílový list odkoupit za aktuální hodnotu fondu do určitého termínu (Veselá, 2011).

Tak jako u akcií, i zde jsou práva spojená s držením podílových listů. Základní je právo na podíl na majetku v podílovém fondu. Za majetek v podílovém fondu se považují peněžní prostředky či cenné papíry, se kterými lze obchodovat na burze cenných papírů, či jiném organizovaném trhu. Nárok na vyplacení svého podílu nastává pouze tehdy, když se podílový fond ruší. Mezi další právo patří právo na podíl z výnosů majetku v podílovém fondu. Výnos z majetku může být celý zanechán v majetku, vyplacen podílníkům, nebo částečně zanechán a částečně vyplacen. Jako poslední je právo na zpětný prodej podílového listu, které je pouze v době existence podílového fondu. Při prodeji se určuje skutečná cena, za kterou bude odkoupena.

Podoba podílových listů je stejná jako u akcií, tzn. listinná či zaknihovaná. Podobu si určuje investiční společnost a musí dodržet určité minimální náležitosti, které jsou dány zákonem. Podílové listy mohou vydávat pouze ty investiční společnosti, které dostali oprávnění od ministerstva financí a jsou-li v souladu se zákonem (Dědič, 1994).

3.1.5 Dluhopisy

Dalo by se říci, že s dluhopisy bývá na trhu obchodováno více než s akciemi. Dluhopisy jsou považovány za jedny z nejbezpečnějších investic, i když jejich výnos není tak vysoký. Jedná se o úvěrový cenný papír. V zákoně č. 190/2004 Sb., o dluhopisech, se uvádí: „*Dluhopis je zastupitelný cenný papír vydaný podle českého práva, s nímž je spojeno právo na splacení určité dlužné částky jeho emitentem a popřípadě i další práva plynoucí ze zákona nebo z emisních podmínek dluhopisu.*“ Doba splatnosti dluhopisu je dána fixně, u krátkodobých se pohybuje v řádu měsíců, u dlouhodobých zhruba 30 let.

Aby se dluhopis mohl stát cenným papírem, musí obsahovat náležitosti k tomu potřebné. Mohou být vydávány jako listinné cenné papíry nebo opět v zaknihované podobě. Náležitosti těchto dvou podob se ve větší míře shodují, až na pár výjimek. Forma vydávání dluhopisů je u listinných dluhopisů na řad. U zaknihovaných je forma dluhopisu na jméno nebo na doručitele. Například Dědič (1994) uvádí, že dluhopis musí obsahovat tyto náležitosti:

- a) Označení emitenta dluhopisu
- b) Název dluhopisu a jeho číselné označení
- c) Jmenovitou (nominální) hodnotu
- d) Způsob stanovení výnosu z dluhopisu
- e) Prohlášení emitenta, že dluží nominální hodnotu dluhopisu jeho majiteli
- f) Závazek emitenta splatit nominální hodnotu dluhopisu v určitém termínu
- g) Datum vydání dluhopisů a otisk podpisů představitelů emitenta

Kromě těchto náležitostí může text obsahovat i další vymezení práv a povinností

Druhy dluhopisů

Z hlediska času se dluhopisy dělí na krátkodobé dluhopisy peněžního trhu a na dlouhodobé dluhopisy (obligace). Mezi specifické druhy dluhopisů Strouhal (2010) řadí:

- Státní dluhopisy
- Komunální dluhopisy
- Hypoteční zástavní listy
- Vyměnitelné dluhopisy
- Prioritní dluhopisy
- Podřízené dluhopisy
- Sběrné dluhopisy
- Opční dluhopisy
- Svlečené dluhopisy

Charakteristika nejběžnějších dluhopisů

Státní dluhopisy jsou emitovány státem podle zákona, který určí rozsah a dobu splatnosti dluhopisů. Prodej státních dluhopisů v České republice zprostředkovává Česká národní banka. Součástí toho jsou státní pokladniční poukázky, které mají dobu splatnosti kratší než 1 rok. Emitují je zpravidla ministerstva financí (Rejnuš, 2008).

Komunální dluhopisy jsou dluhopisy, které vydává územně samosprávný celek se souhlasem ministerstva financí. To posoudí finanční a ekonomickou situaci celku, a podle toho vydá oprávnění k vydávání dluhopisů.

Hypoteční zástavní listy jsou dluhopisy, jejichž jmenovitá hodnota a poměrný výnos jsou plně kryty pohledávkami z hypotečních úvěrů (Veselá, 2011). Nárok na proplacení jmenovité hodnoty a výnosu je zajištěn zástavním právem na nemovitostech. Tyto listy může vydávat pouze banka, která dostatečně zajišťuje krytí závazků.

3.1.6 Směnky

Směnka je krátkodobý úvěrový cenný papír vyhotovený v předepsané formě. Jeho podepsáním se dlužník zavazuje uhradit věřiteli svůj závazek. Jsou vystavovány pouze v listinné podobě a to buď na jméno, nebo na řad. Jelikož jsou převoditelné, tudíž jsou i smluvně obchodovatelné. Směnka ve své podstatě plní v obchodním styku 3 funkce:

1) Platební funkce

Směnka je oblíbeným nástrojem používaný v obchodním styku. Slouží jako platební prostředek k úhradě existujícího závazku.

2) Jistící funkce

Směnka slouží jako záruka věřitele při neuhrazení závazku dlužníkem.

3) Úvěrová funkce

Směnku lze nabídnout bance k eskontu. To znamená, že banka směnku přijme a poskytne věřiteli eskontní úvěr. Banka si strhává úroky za dobu do splatnosti směnky, diskontní sazba (Dědič, 1994).

Směnky se podle způsobu vystavení dělí na:

- a) Směnky vlastní – Podstatou směnky vlastní je slib výstavce směnky, že majiteli směnečné listiny v místě a čase, jak ze směnky vyplývá, zaplatí sám směnečný duh (Kovařík, 2005). To znamená, že sám dlužník je výstavce směnky. Slib výstavce se vyznačuje slovy na směnce „Za tuto směnku zaplatím nebo zaplatíme...“ Tento text musí být bezpodmínečně součástí směnky.

Náležitosti směnky vlastní:

- Označení, že jde o směnku
- Bezpodmínečný slib zaplatit určitou peněžní sumu
- Údaj splatnosti
- Údaj místa, kde má být placeno
- Jméno toho, komu nebo na jehož řad má být placeno
- Datum a místo vystavení směnky
- Podpis výstavce

- b) Směnky cizí – „Je v podstatě příkazem výstavce směnky (dlužníka) třetí osobě (směnečníkovi), aby věřiteli vyplatil určitou částku v určité době na určitém místě“ (Buchtová, 2001, s. 37). Ke vzniku přímého právního vztahu, je nutné přijetí (akcept) směnky. Vyznačuje se slovy „Zaplaťte za tuto směnku na řad můj vlastní...“ Svým podpisem dlužník stvrzuje svůj závazek.

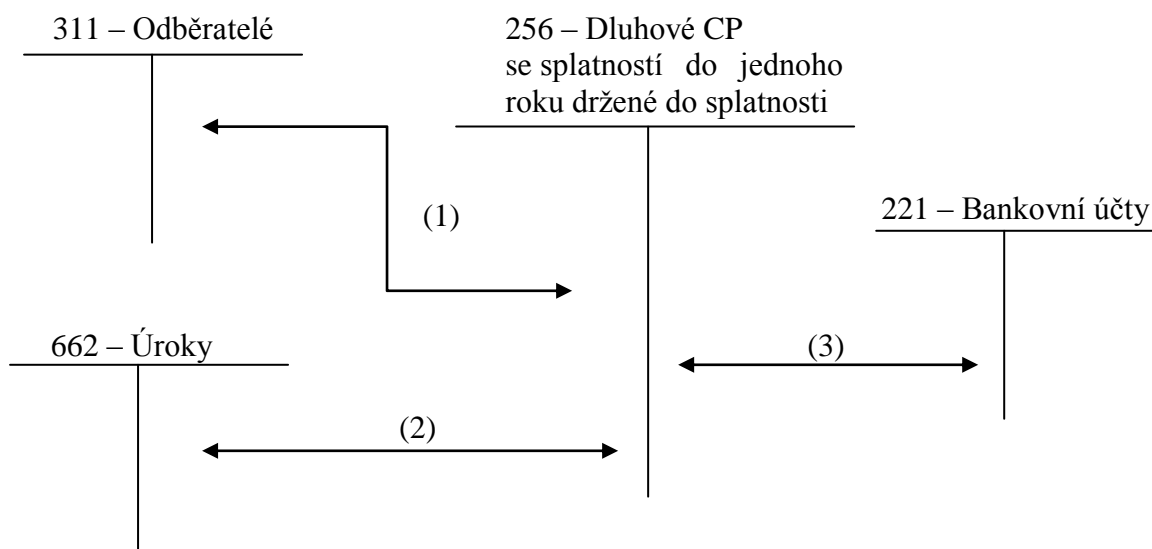
Směnka cizí obsahuje stejné náležitosti jako směnka vlastní, ale navíc je potřeba uvést jméno toho, kdo bude závazek hradit, neboli jméno směnečníka.

Směnka má řadu výhod:

- 1) Obchodovatelnost směnky (majitel může získat peníze před datem splatnosti)
- 2) Snadná vymahatelnost směnečného dluhu (realizace zejména prostřednictvím soudu, snadnější než vymáhání peněžitých dluhů)
- 3) Možnost vymáhat směnečnou částku i na vedlejších dlužnících
- 4) Možnost eskontu směnky

3.1.7 Účtování směnek

Schéma 1 - Směnka k inkasu (krátkodobá)

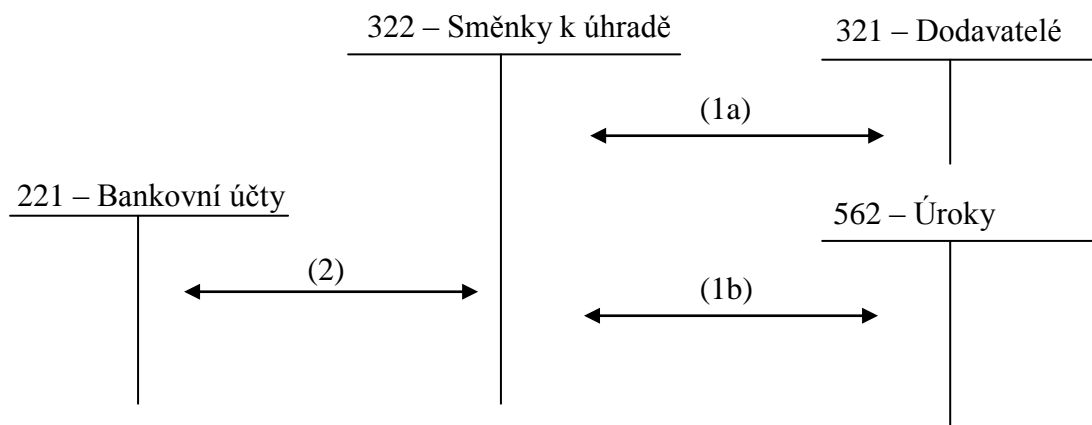

Zdroj: upraveno dle (Strouhal, 2010)

Legenda:

- 1) FAV - úhrada pohledávky směnkou
- 2) VÚD - postupné zachycení směnečného úroku
- 3) VBÚ - inkaso směnečného nominále

Schéma 2 - Směnka k úhradě

Zdroj: vlastní zpracování

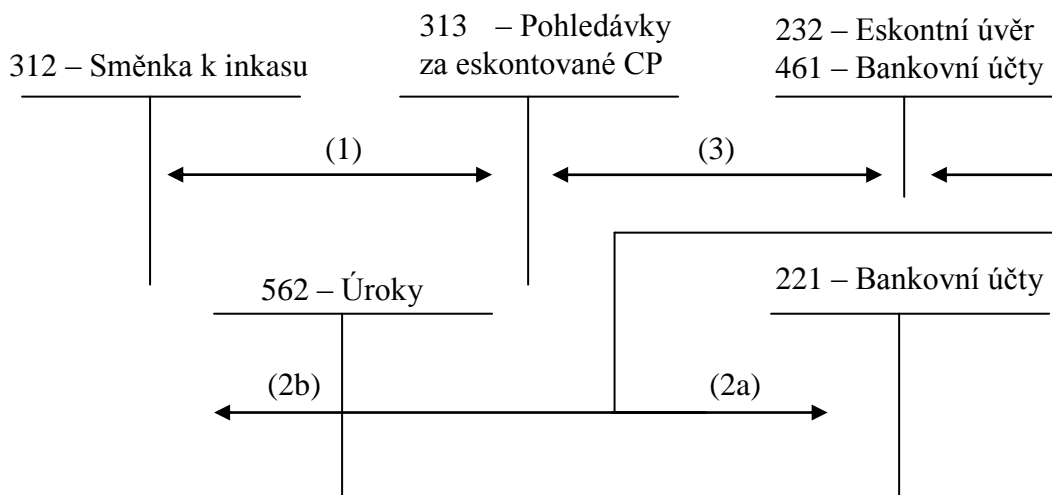
Legenda:

- 1a) FAP - potvrzení závazku akceptováním směnky
- 1b) VÚD - úrok za běžné období
- 2) VBÚ - úhrada směnky z bankovního účtu

Eskont směnky

V případě že směnečný věřitel potřebuje peníze před okamžikem splatnosti směnky, má možnost směnku nabídnout k eskontu bance. Banka si za takovou transakci strhává ve svůj prospěch úroky, ale i diskont. Na celou jmenovitou hodnotu pak banka poskytne eskontní úvěr.

Schéma 3 - Eskont směnky

Zdroj: upraveno dle (Ištvánfyová, 1995)

Legenda:

- 1) VÚD - postoupení směnky bance
- 2a) VBÚ, VÚÚ - poskytnutý úvěr na eskontovanou směnku
- 2b) VÚÚ - úrok (diskont)
- 3) VÚÚ - avízo banky o úhradě směnky

3.1.8 Šeky

Šeky mají hodně společného se směnkami, ale neplní úvěrovou funkci. „Šek je písemný příkaz jedné strany (věřitele) jiné straně (dlužníka, obvykle banka) zaplatit určitou částku na požádání jinému věřiteli. Šek je v podstatě směnka cizí splatná na požádání nebo k budoucímu datu“ (Jílek, 2009, s. 431). Šek má vždy podobu poukazu. Šeky slouží k bezhotovostnímu platebnímu styku. Slouží jako platební prostředek místo peněz v hotovosti, k výběru peněz z konta u banky apod. V České republice je používání šeků upraveno směnečným a šekovým zákonem.

Kovařík (2005) uvádí, že i šek musí obsahovat stanovené náležitosti:

- označení, že jde o šek a musí být psán jazykem, v němž je psán text šeku,
- bezpodmínečný příkaz zaplatit určitou peněžitou sumu,
- jméno toho, kdo má platit (šekovník),
- údaj místa, kde má být placeno,

- datum a místo vystavení šeku,
- podpis výstavce.

Existují druhy šeků podle toho, kdo je vystavuje:

- a) Bankovní – vystavuje je banka na žádost klienta a mají vlastní způsob krytí běžným účtem klienta,
- b) Soukromé – výstavcem je osoba, která má svůj bankovní účet.

A dále podle způsobu použití:

- a) Šek pokladní – slouží k výběrům peněz v hotovosti z banky,
- b) Šek k zúčtování – slouží pouze k bezhotovostním transakcím.

3.1.9 Finanční deriváty cenných papírů

Derivátem se rozumí finanční nástroj, který lze charakterizovat tak, že:

- jeho hodnota se mění v závislosti na změně úrokové sazby, kurzu CP, ceny komodity, měnového kurzu, cenového indexu,
- ve srovnání s ostatními typy kontraktů vyžaduje malou, nebo téměř žádnou investici,
- bude vypořádán v budoucnosti (Strouhal, 2005).

Mezi základní typy finančních derivátů se řadí futures, forwardy, swapy a opce. Futures, forwardy a swapy tvoří samostatnou skupinu, kterou lze považovat za pevně termínované operace. Tyto deriváty jsou nejčastějším objektem zájmu investorů, kteří preferují nízkou míru rizika. Ovšem opce tvoří odlišnou kategorii.

„Futures je právně závazný dokument učinit nebo převzít dodávku aktiva ve standardním množství a kvalitě ve stanoveném čase za cenu dohodnutou na burzovním parketu“ (Liška, 2004, s. 57). Využití futures především při obchodování s akcemi, devizami, dluhopisy nebo s indexy kurzů cenných papírů. Lze s nimi obchodovat pouze na organizovaných trzích (Zlámal, 2009).

Forward patří mezi nejstarší druhy derivátů. Podstata obchodování spočívá v tom, že je sjednán v jednom časovém okamžiku s tím, že vypořádání se uskuteční v určitém následujícím okamžiku. V tomto obchodu vystupují dvě strany, prodávající a kupující.

„Swap představuje dohodu dvou stran o vzájemných periodických platbách“ (Liška, 2004, s. 58). Dohoda by měla obsahovat určité náležitosti, tj. měnu, ve které se platby uskuteční, úrokovou míru, časový plán plateb apod. Obvykle se jedná o vypořádání v hotovosti.

Opce je derivát s právem jednoho partnera (kupujícího opce) na vypořádání obou podkladových nástrojů v jednom okamžiku v budoucnosti. Druhý partner je prodávajícím opce (vystavitelem opce) a obdrží od kupujícího opční prémii. Je obvykle splatná v okamžiku sjednání opce (Jílek, 2010). Jde tu o nerovné postavení účastníku, s tím, že prodávající je v nevýhodné pozici a prémie mu je odměnou.

3.2 Zaměření na cenné papíry v účetnictví

V účetnictví se cenné papíry (dále jen CP) rozdělují nejčastěji z hlediska času, tedy na krátkodobé a dlouhodobé. Záleží zejména na tom, jaký s nimi má účetní jednotka úmysl, a jak dlouho je chce držet. Účelem investování do nákupu CP je dosažení výnosu.

3.2.1 Vymezení a dělení cenných papírů

Krátkodobé cenné papíry se vyznačují především tím, že doba držení nepřesáhne jeden rok. Pro krátkodobý finanční majetek se používá účtová skupina 25 s názvem Krátkodobé CP a podíly a pořizovaný krátkodobý finanční majetek. Šebestíková (2011) uvádí, že v krátkodobém finančním majetku jsou zahrnuty:

- 1) Cenné papíry k obchodování (účet 251 – Majetkové CP k obchodování a účet 253 – Dluhové CP k obchodování). Jsou nakupovány a prodávány na veřejných trzích, zejména burza cenných papírů a RM – systém, za účelem dosažení zisku v období maximálně dvanácti měsíců. V majetkových CP jsou zahrnuty zejména akcie. Dluhové CP se skládají především z dluhopisů a krátkodobých směnek.

U dluhových CP si emitent vystavováním CP opatří finanční prostředky a dlužník se zavazuje zaplatit částku včetně úroků.

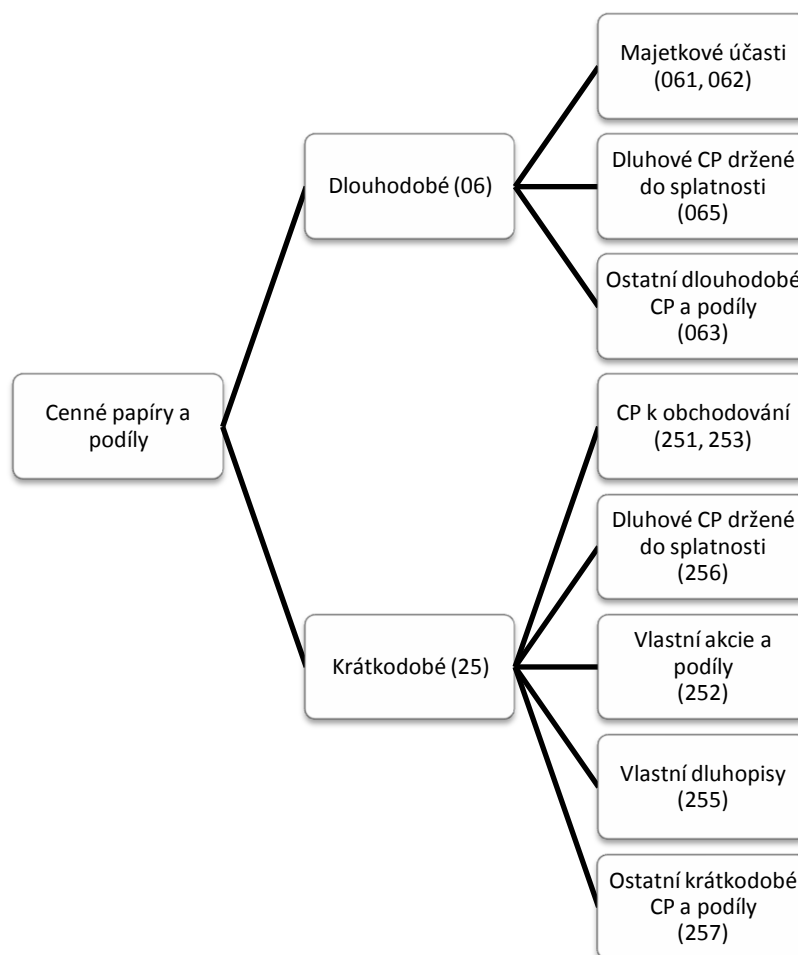
- 2) Dluhové cenné papíry držené do splatnosti (účet 256 – Dluhové CP se splatností do jednoho roku držené do splatnosti). Mají úvěrový charakter a jejich držitel je schopen jej držet do stanové doby splatnosti. Týká se to především krátkodobých dluhopisů a směnek.

- 3) Vlastní akcie a podíly (účet 252 – Vlastní akcie a vlastní obchodní podíly),
- 4) Vlastní dluhopisy (účet 255 – Vlastní dluhopisy). U vlastních akcií a dluhopisů se jedná o takové CP, jejichž emitentem je samotná společnost, a může tyto CP nabývat podle obchodního zákoníku, či jiného předpisu.
- 5) Ostatní krátkodobé CP a podíly (účet 257 – Ostatní cenné papíry). U těchto CP již při pořízení nemá účetní jednotka záměr. Patří sem opční listy.

Dlouhodobé CP se dělí na majetkové účasti, ostatní dlouhodobé CP, dluhové CP držené do splatnosti a na ostatní dlouhodobé CP a podíly. Charakteristické je, že doba držení je delší než jeden rok. Je pro ně vyhrazena účtová skupina 06 – Dlouhodobý finanční majetek. Do této skupiny jsou zahrnuty:

- 1) Majetkové účasti – „*představují podíly v ovládaných osobách nebo podíly v účetních jednotkách pod podstatným vlivem*“ (Šebestíková, 2011, s. 151). Rozhodující je vliv, který má účetní jednotka ve společnosti. Pokud je větší než 40 %, k účtování slouží účet 061. Pokud je mezi 20 – 40 % k zaúčtování slouží účet 062. (účet 061 – Podíly v ovládaných a řízených osobách a účet 062 – Podíly v účetních jednotkách pod podstatným vlivem)
- 2) Dluhové CP držené do splatnosti (účet 065 – Dluhové CP držené do splatnosti). Mají úvěrový charakter a jejich splatnost je delší než 1 rok. Držitel CP má úmysl a schopnost držet jej do doby splatnosti. Patří sem dluhopisy s pevnou úrokovou sazbou, směnky a dluhopisy, kde je úrokový výnos stanoven rozdílem mezi jmenovitou hodnou a emisním kurzem.
- 3) Ostatní dlouhodobé CP a podíly (účet 063 – Ostatní cenné papíry a podíly). Obsahuje majetkové CP, u kterých je vliv ovládaných osob menší než 20 % a dlouhodobé CP, u kterých není znám záměr (Šebestíková, 2011).

Schéma 4 - Rozdělení cenných papírů a podílů

Zdroj: vlastní zpracování

3.2.2 Nákup cenných papírů a podílů

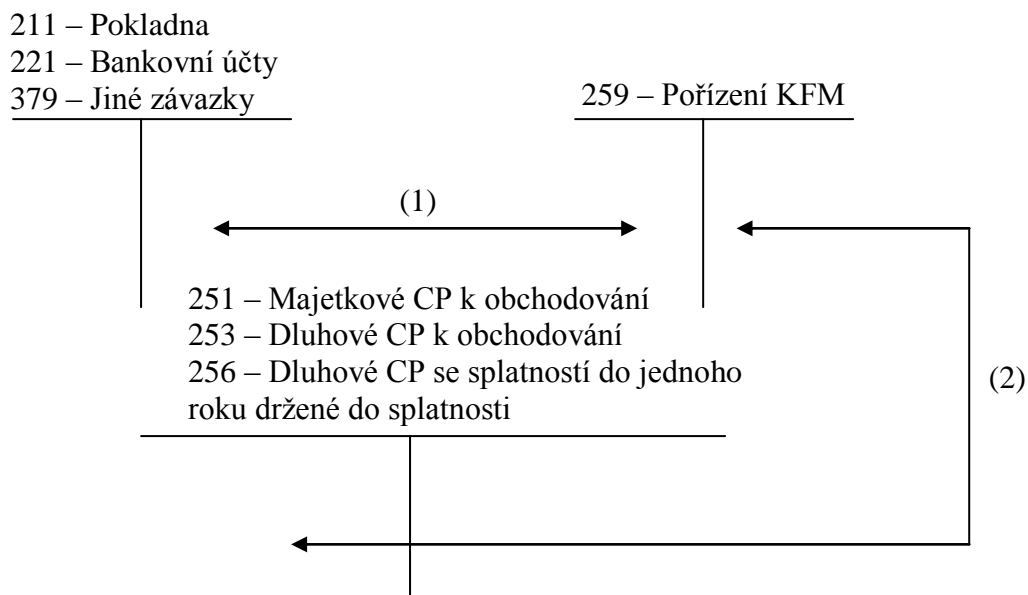
Cenné papíry lze pořídit nákupem, dále darováním či vkladem od jiné osoby. Nejčastější formou je nákup. Mělo by být jasné, jakou dobu budeme CP držet a za jakým účelem je pořizovat, kvůli správnému zaúčtování. Špatné zařazení může ovlivnit účetní závěrku a také způsob zdanění daní z příjmů (Šebestíková, 2011).

Ocenění a přecenění CP a podílů v okamžiku pořízení

Podle zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, se cenné papíry oceňují k okamžiku pořízení pořizovacími cenami. Pořizovací cenou se rozumí cena, za kterou byl majetek pořízen. Součástí pořizovací ceny jsou i veškeré vedlejší náklady spojené s pořízením, např. provize a poplatky makléřům, burzám a poradcům. Součástí nejsou úroky u úvěrů nebo náklady spojené s držbou cenných papírů (Štohl, 2008). U majetkových cenných papírů např. akcií, může být součástí pořizovací ceny i emisní ážio. To znamená rozdíl mezi jmenovitou hodnotou akcií a jejich vyšším emisním kurzem (Šebestíková, 2011). Pořízení krátkodobých cenných papírů a náklady s nimi spojené se účtují přes kalkulační účet 259 – Pořizování krátkodobého finančního majetku, u dlouhodobého finančního majetku k tomu slouží účet číslo 043 – Pořízení dlouhodobého finančního majetku. Pomocí kalkulačních účtů se tvoří pořizovací cena.

Pořízení krátkodobých CP se účtuje na vrub účtu 259 – Pořízení krátkodobého finančního majetku, kde se účtují i náklady spojené s pořízením jako je například provize. Ve prospěch účtu 211 – Pokladna, nebo 221 – Bankovní účty či 379 – Jiné závazky. Jedná se o první krok nákupu, druhý krok je převedení CP do užívání. Na vrub účtu číslo 251 – Majetkové CP k obchodování, či 253 – Dluhové CP k obchodování nebo 256 – Dluhové CP se splatností do jednoho roku držené do splatnosti.

Schéma 5 - Účtování pořízení krátkodobého finančního majetku (KFM)

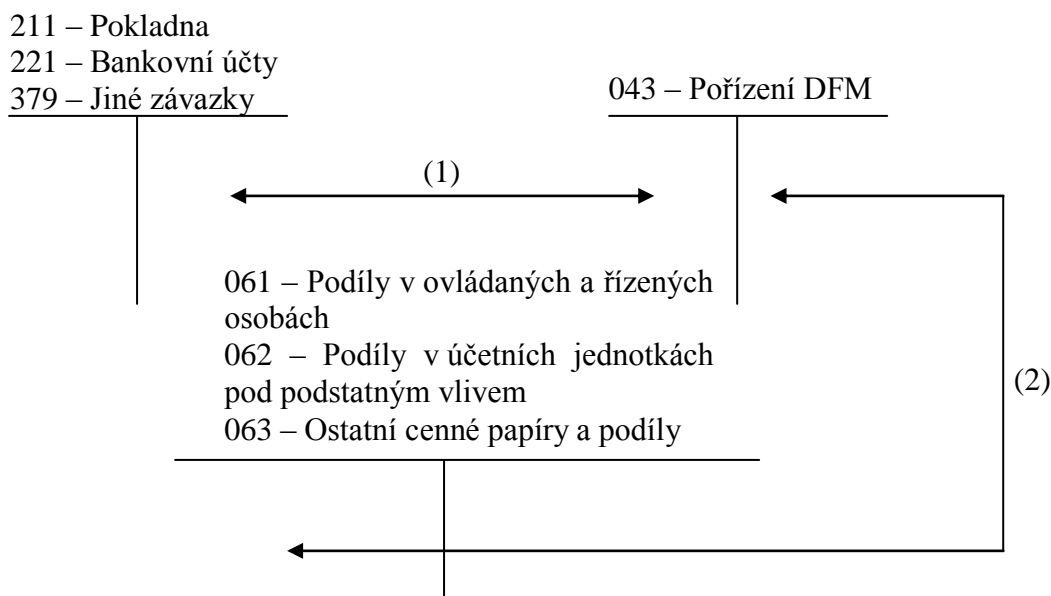

Zdroj: vlastní zpracování

Legenda:

- 1) VBÚ, VPD, VÚD - Pořízení krátkodobých CP včetně poplatků obchodníkovi s CP
- 2) VÚD - Převedení do užívání v pořizovací ceně

Pořízení dlouhodobých CP se účtuje podobně jako u krátkodobých s tím rozdílem, že se používají jiná čísla účtu. Stejně jako u KFM se účtuje první krok, pořízení CP na vrub účtu 043 – Pořízení dlouhodobého finančního majetku, a ve prospěch účtu 211 – Pokladna, nebo 221 – Bankovní účty či 379 – Jiné závazky. Druhý krok se účtuje na vrub účtu 061 – Podíly v ovládaných a řízených osobách, 062 – Podíly v účetních jednotkách pod podstatným vlivem nebo 063 – Ostatní cenné papíry a podíly. Použití jednotlivých účtů vysvětleno v kapitole 3.2.1.

Schéma 6 - Účtování pořízení dlouhodobého finančního majetku (DFM)

Zdroj: vlastní zpracování

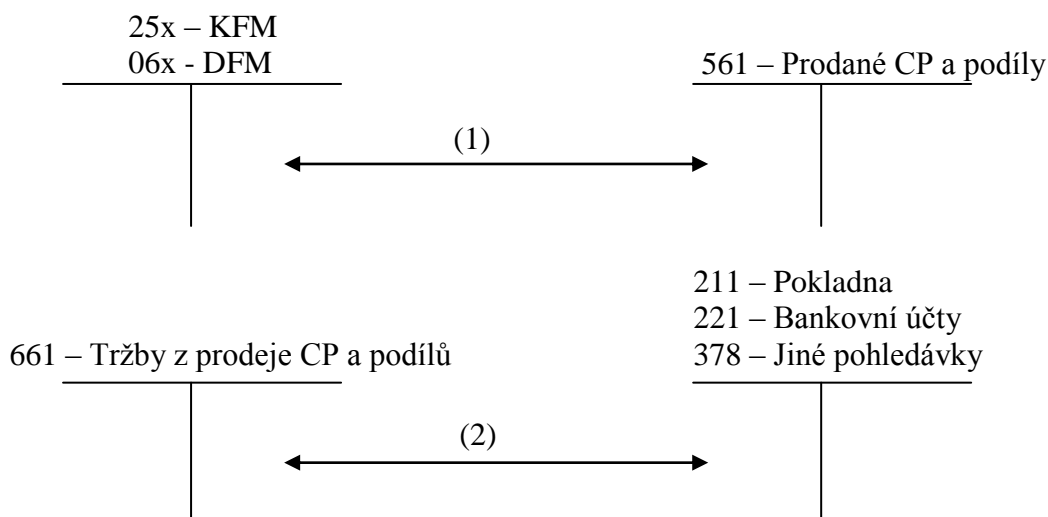
Legenda:

- 1) VBÚ, VPD, VÚD - Pořízení dlouhodobých CP včetně poplatků obchodníkovi s CP
- 2) VÚD - Převedení do užívání v pořizovací ceně

3.2.3 Prodej cenných papírů a podílů

Prodej znamená úbytek cenných papírů. Tak jako nákup i prodej se účtuje ve dvou krocích. První krok je vyřazení CP v pořizovací ceně, účtuje se na vrub nákladového účtu 561 – Prodané CP a podíly a ve prospěch účtu 251 – Majetkové cenné papíry k obchodování, nebo 253 – Dluhové cenné papíry k obchodování nebo 256 – Dluhové cenné papíry se splatností do jednoho roku držené do splatnosti, pokud se jedná o KFM. 061 – Podíly v ovládaných a řízených osobách, nebo 062 – Podíly v účetních jednotkách pod podstatným vlivem, nebo 063 – Ostatní cenné papíry a podíly, pokud se jedná o DFM. Druhým krokem ke správnému zaúčtování je výnos z prodeje CP. Ten se zaúčtuje jako 661 – Tržba z prodeje cenných papírů a podílů ve prospěch, a na vrub účtu 378 – Jiné pohledávky nebo 221 – Bankovní účty, či 211 – Pokladna.

Schéma 7 - Účtování prodeje KFM⁴ a DFM⁵

Zdroj: vlastní zpracování

Legenda:

- 1) VÚD - Úbytek CP prodejem v pořizovací ceně
- 2) PPD, VBÚ, VÚD - Tržby z prodeje CP v prodejní ceně

⁴ Krátkodobý finanční majetek

⁵ Dlouhodobý finanční majetek

Účet 211 – Pokladna bude použit při obdržení platby v hotovosti, účet 221 – Bankovní účty při obdržení platby na bankovní účet a účet 378 – Jiné pohledávky při jiné možnosti úhrady.

Ocenění a přecenění CP a podílů ke konci rozvahového dne

„Ke konci rozvahového dne se oceňují cenné papíry reálnou hodnotou, s výjimkou cenných papírů držených do splatnosti, cenných papírů představujících účast s rozhodujícím nebo podstatným vlivem (majetkové účasti) a vlastních akcií či vlastních podílů“ (Štohl, 2008, s. 88). Z toho vyplývá, že reálnou hodnotou lze přeceňovat cenné papíry k obchodování, ostatní cenné papíry a deriváty. Přeceňovat reálnou hodnotou lze i během účetního období. Záleží na účetní jednotce, jak se rozhodne.

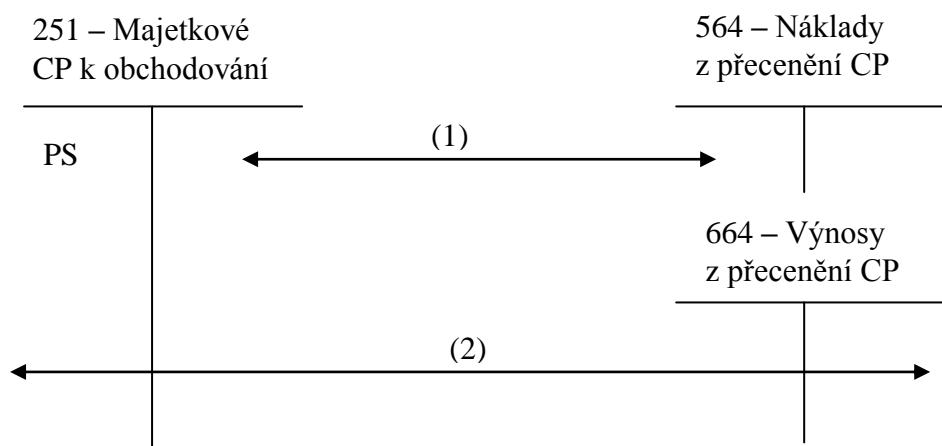
Reálnou hodnotou se rozumí tržní hodnota, vyhlášená na tuzemské nebo zahraniční burze nebo na jiném veřejném trhu, nebo ocenění kvalifikovaným odhadcem (Štohl, 2008). Z toho vyplývá, že reálná hodnota se stanoví na úrovni tržní ceny.

Co se týká zaúčtování přecenění CP, je u jednotlivých CP trochu rozdílné. Musí se rozlišovat, zda jde o CP k obchodování, či o ostatní CP krátkodobé nebo dlouhodobé. Změnu reálné hodnoty lze účtovat:

U majetkových cenných papírů k obchodování se použije účet 251 – Majetkové cenné papíry k obchodování. Změna reálné hodnoty se proúčtuje vždy na konci rozvahového dne výsledkovým účetním zápisem, což znamená, že se musí zaúčtovat buď náklad, nebo výnos. Takové zaúčtování ovlivní výsledek hospodaření. K tomu se používají účty 564 – Náklady z přecenění CP, nebo 664 – Výnosy z přecenění CP. Souvztažně se bude jednat o zvýšení/snížení ocenění příslušného CP na analytickém účtu finančního majetku (Štohl, 2008). Pokud účetní jednotka nakoupí CP, u kterých není znám účel, je lepší pro zaúčtování použít účet 257 – Ostatní cenné papíry.

Úbytek reálné hodnoty majetkových cenných papírů k obchodování (účet 251) účtujeme na vrub účtu 564 – Náklady z přecenění CP a přírůstek jejich hodnoty ve prospěch účtu 664 – Výnosy z přecenění cenných papírů (Šebestíková, 2011).

Schéma 8 - Reálné ocenění majetkových CP k obchodování

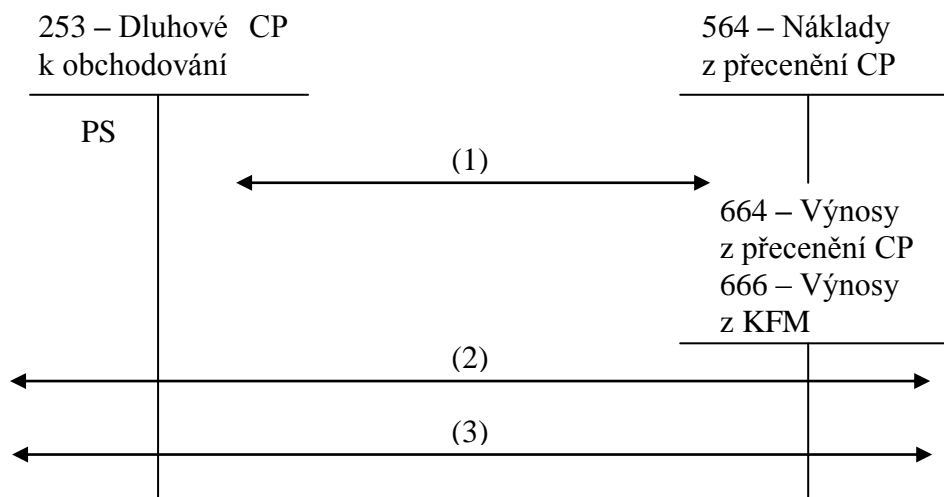
Zdroj: upraveno dle (Šebestíková, 2011)

Legenda:

- 1) VÚD - Přecenění na reálnou hodnotu (snížením pořizovací ceny majetkového CP k obchodování)
- 2) VÚD - Přecenění na reálnou hodnotu (zvýšením pořizovací ceny majetkového CP k obchodování)

U dluhových cenných papírů k obchodování se k reálné hodnotě musí přičíst ještě příslušné úroky z dluhopisů tzv. alikvotní úrokový výnos. Účtování dluhových cenných papírů se liší podle toho, zda je předmětem ocenění dluhový cenný papír s pevnou úrokovou sazbou nebo diskontovaný dluhový cenný papír. Ten se pořizuje za cenu nižší než je jeho jmenovitá hodnota, a tento rozdíl představuje úrok z diskontovaného dluhopisu (Šebestíková, 2011).

Schéma 9 - Reálné ocenění dluhopisů k obchodování

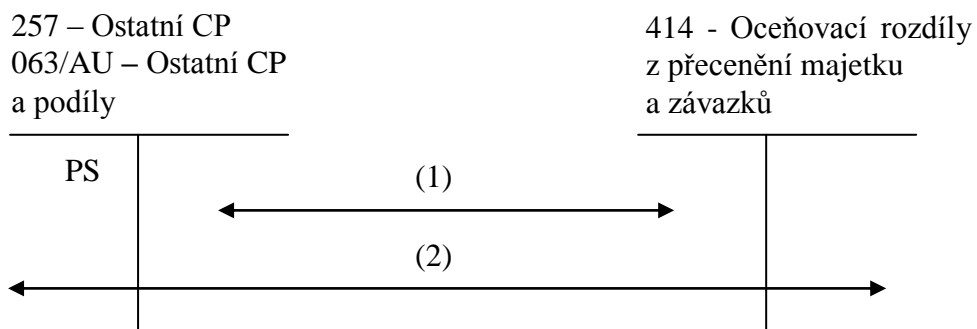
Zdroj: upraveno dle (Šebestíková, 2011)

Legenda:

- 1) VÚD - Přecenění na reálnou hodnotu (snížením pořizovací ceny majetkového CP k obchodování)
- 2) VÚD - Přecenění na reálnou hodnotu (zvýšením pořizovací ceny majetkového CP k obchodování)
- 3) VÚD - Úrokový výnos

„U ostatních realizovatelných CP, u nichž lze podle zákona přeceňování provádět, se o změně reálné hodnoty účtuje rozvahovým účetním zápisem, kdy zvyšování a snižování reálné hodnoty příslušného CP bude účtováno ke konci rozvahového dne jako oceňovací rozdíl na vrub nebo ve prospěch rozvahového účtu 414 (tj. jako zvýšení nebo snížení vlastních zdrojů)“ (Štohl, 2008, s. 88). Z toho vyplývá, že změna reálné hodnoty se účtuje rozvahově. Tento způsob přecenění se bude převážně týkat dlouhodobých CP. U krátkodobých CP se bude rozdíl z přecenění reálnou hodnotou účtovat na účtu 257 – Ostatní cenné papíry. U dlouhodobých bude účtováno na účtu 063 – Ostatní cenné papíry a podíly.

Schéma 10 - Reálné ocenění ostatních cenných papírů a podílů

Zdroj: upraveno dle (Šebestíková, 2011)

Legenda:

- 1) VÚD - Snížení ocenění k datu účetní závěrky
- 2) VÚD - Zvýšení ocenění k datu účetní závěrky

4 Vlastní práce

V této části práce bude znázorněno několik možností příkladů účtování u různých druhů cenných papírů, jako například krátkodobý dluhopis, směnky a akcie.

4.1 Krátkodobé dluhopisy

V této kapitole bude vyřešena problematika účtování krátkodobých dluhopisů bez kupónu u emitenta (dlužníka) oproti účtování u věřitele (držitele cenného papíru).

4.1.1 Účtování z pohledu emitenta

Zadání příkladu:

Společnost ARNY, s. r. o. emitovala krátkodobé dluhopisy v nominální hodnotě 250 Kč/ks v počtu 1000 ks. Společnost ARA, s. r. o. krátkodobé cenné papíry odkoupila. Neprodané krátkodobé cenné papíry účetní jednotka stornovala. V souvislosti s vyúčtováním závazků a výnosů musí účetní jednotka zaplatit úrok za běžné účetní období a srážkovou daň. V den splatnosti společnost uhradila výnosy z krátkodobých dluhopisů.

Účetní operace:

1) Emise 1000 ks dluhopisů v nominální hodnotě	250 000 Kč
2) Prodej 800 ks dluhopisů v nominální hodnotě	200 000 Kč
3) Storno neprodaných 200 ks dluhopisů	50 000 Kč
4) Vrácení dluhopisů emitentovi a jejich úhrada emitentem	200 000 Kč
5) Vyúčtování závazků z výnosů	
a) Úrok za běžné účetní období	15 000 Kč
b) Srážková daň	7 000 Kč
6) Výplata výnosů z krátkodobých dluhopisů	8 000 Kč

Schéma 11 - Účtování krátkodobých dluhopisů z pohledu emitenta v tis. Kč

375 – Pohledávky z emitovaných dluhopisů		241 – Emitované krátkodobé dluhopisy		221 – Bankovní účty	
1) 250	2) 200 3) 50	3) 50 4) 200	1) 250	2) 200	4) 200 6) 8
562 – Úroky		379 – Jiné závazky		342 – Ostatní přímé daně	
5a) 15		5b) 7 6) 8	5a) 15		5b) 7

Tabulka 1 - Účetní deník ke schématu č. 11

Doklad	Text	MD	D	Částka
VÚD	1. Emise 1000 ks dluhopisů v nominální hodnotě	375	241	250 000 Kč
VBÚ	2. Prodej 800 ks dluhopisů v nominální hodnotě	221	375	200 000 Kč
VÚD	3. Storno neprodaných 200 ks dluhopisů	241	375	50 000 Kč
VBÚ	4. Vrácení dluhopisů emitentovi a jejich úhrada	241	221	200 000 Kč
VÚD	5a. Vyúčtování závazků – úrok za běžné období	562	379	15 000 Kč
VÚD	5b. Vyúčtování závazků – srážková daň	379	342	7 000 Kč
VBÚ	6. Výplata výnosů (úroků)	379	221	8 000 Kč

4.1.2 Účtování z pohledu věřitele

Zadání příkladu:

Účetní jednotka nakoupila krátkodobé dluhopisy v nominální hodnotě 250 Kč/ks v počtu 1000 ks. Účtování bude obdobné jako u emitenta.

Účetní operace:

1) Nákup dluhopisů v nominální hodnotě	250 000 Kč
2) Úrok zdaněný za běžné období	20 000 Kč
3) Odkoupení dluhopisů v den splatnosti	250 000 Kč
4) Prodej dluhopisů	250 000 Kč

4) Alikvotní výnos do konce roku 2013	18 000 Kč
5) Alikvotní výnos za rok 2014	36 000 Kč
6) Proplacení dluhopisu v nominální hodnotě	300 000 Kč
7) Výnos z dluhopisu	72 000 Kč
8) Vyplacení dluhopisu	372 000 Kč

Schéma 13 - Účtování nákupu dlouhodobého dluhopisu v tis. Kč

<u>378 – Jiné pohledávky</u>		<u>379 – Jiné závazky</u>		<u>AÚ – 065/1 – Dluhové CP držené do splatnosti (PC)</u>	
6) 300	8) 372	3) 318	1) 300	1) 300	6) 300
7) 72			2) 18		
<u>662 – Úroky</u>		<u>221 – Bankovní účty</u>		<u>AÚ – 065/2 – Dluhové CP držené do splatnosti (úroky)</u>	
	4) 18	8) 372	3) 318	2) 18	7) 72
	5) 36			4) 18	
				5) 36	

Tabulka 3 - Účetní deník ke schématu č. 13

Doklad	Text	MD	D	Částka
VÚD	1. Nákup dluhopisu v pořizovací ceně	065/1	379	300 000 Kč
VÚD	2. Naběhlý alikvotní výnos	065/2	379	18 000 Kč
VBÚ	3. Úhrada dluhopisu	379	221	318 000 Kč
VÚD	4. Alikvotní výnos do konce roku 2013	065/2	662	18 000 Kč
VÚD	5. Alikvotní výnos za rok 2014	065/2	662	36 000 Kč
VÚD	6. Proplacení dluhopisu v nominální hodnotě	378	065/1	300 000 Kč
VÚD	7. Výnos z dluhopisu	378	065/2	72 000 Kč
VBÚ	8. Vyplacení dluhopisu	221	378	372 000 Kč

4.2 Směnka jako platební prostředek

Vystavením směnky ve výši neuhrazené pohledávky dochází k přechodu z obchodně závazkového vztahu na vztah směnečný. Bude znázorněno účtování u dodavatele, a oproti tomu u odběratele.

4.2.1 Účtování u dodavatele

Zadání příkladu:

Dne 16.8.2013 byla dodavatelem vystavena faktura na částku 200 000 Kč s datem splatnosti 30.8.2013. Z důvodu finančních problémů nemůže odběratel fakturu uhradit, a proto byla mezi obchodními partnery uzavřena směnečná smlouva. Dodavatel vystavil směnku cizí splatnou do 1.9.2014 na směnečnou sumu 22 000 Kč, z toho 20 000 Kč (10 % úrok p. a.).

Účetní operace:

Rok 2013:

1) Faktura vystavená za služby	200 000 Kč
2) Vystavení cizí směnky	200 000 Kč
3) Alikvotní úrokový výnos (6 měsíců)	10 000 Kč

Rok 2014:

4) Alikvotní úrokový výnos (6 měsíců)	10 000 Kč
5) Inkaso směnky	
a) pořizovací cena směnky	200 000 Kč
b) úrok ze směnky	20 000 Kč

Schéma 14 - Účtování směnky jako platební prostředek u dodavatele v tis. Kč

<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td colspan="2" style="border-bottom: 1px solid black;">602 – Tržby z prodeje služeb</td> </tr> <tr> <td style="width: 50%; border-right: 1px solid black;">1) 200</td> <td></td> </tr> </table>	602 – Tržby z prodeje služeb		1) 200		<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td colspan="2" style="border-bottom: 1px solid black;">311 - Odběratelé</td> </tr> <tr> <td style="width: 50%; border-right: 1px solid black;">1) 200</td> <td>2) 200</td> </tr> </table>	311 - Odběratelé		1) 200	2) 200	<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td colspan="2" style="border-bottom: 1px solid black;">AÚ – 256/1 – Směnky k inkasu (PC)</td> </tr> <tr> <td style="width: 50%; border-right: 1px solid black;">2) 200</td> <td>5a) 200</td> </tr> </table>	AÚ – 256/1 – Směnky k inkasu (PC)		2) 200	5a) 200						
602 – Tržby z prodeje služeb																				
1) 200																				
311 - Odběratelé																				
1) 200	2) 200																			
AÚ – 256/1 – Směnky k inkasu (PC)																				
2) 200	5a) 200																			
<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td colspan="2" style="border-bottom: 1px solid black;">662 – Úroky</td> </tr> <tr> <td style="width: 50%; border-right: 1px solid black;">3) 10</td> <td></td> </tr> <tr> <td style="border-right: 1px solid black;">4) 10</td> <td></td> </tr> </table>	662 – Úroky		3) 10		4) 10		<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td colspan="2" style="border-bottom: 1px solid black;">221 – Bankovní účty</td> </tr> <tr> <td style="width: 50%; border-right: 1px solid black;">5a) 200</td> <td></td> </tr> <tr> <td style="border-right: 1px solid black;">5b) 20</td> <td></td> </tr> </table>	221 – Bankovní účty		5a) 200		5b) 20		<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td colspan="2" style="border-bottom: 1px solid black;">AÚ – 256/2 – Směnky k inkasu (úroky)</td> </tr> <tr> <td style="width: 50%; border-right: 1px solid black;">3) 10</td> <td>5b) 20</td> </tr> <tr> <td style="border-right: 1px solid black;">4) 10</td> <td></td> </tr> </table>	AÚ – 256/2 – Směnky k inkasu (úroky)		3) 10	5b) 20	4) 10	
662 – Úroky																				
3) 10																				
4) 10																				
221 – Bankovní účty																				
5a) 200																				
5b) 20																				
AÚ – 256/2 – Směnky k inkasu (úroky)																				
3) 10	5b) 20																			
4) 10																				

Tabulka 4 - Účetní deník ke schématu č. 14

Doklad	Text	MD	D	Částka
FAV	1. Faktura vystavená za služby	311	602	200 000 Kč
FAV	2. Vystavení cizí směnky	256/1	311	200 000 Kč
VÚD	3. Alikvotní úrokový výnos (6 měsíců)	256/2	662	10 000 Kč
VÚD	4. Alikvotní úrokový výnos (6 měsíců)	256/2	662	10 000 Kč
VBÚ	5a. Inkaso směnky – pořizovací cena směnky	221	256/1	200 000 Kč
VBÚ	5b. Inkaso směnky – úrok ze směnky	221	256/2	20 000 Kč

4.2.2 Účtování u odběratele

Účetní operace:

Rok 2013:

1) Přijatá faktura za služby	200 000 Kč
2) Akceptace cizí směnky k úhradě	200 000 Kč
3) Alikvotní úrokový výnos (6 měsíců)	10 000 Kč

Rok 2014:

4) Alikvotní úrokový výnos (6 měsíců)	10 000 Kč

- 5) Úhrada směnky
- a) pořizovací cena směnky 200 000 Kč
 - b) úrok ze směnky 20 000 Kč

Schéma 15 - Účtování směnky jako platební prostředek u odběratele v tis. Kč

518 - Ostatní služby		321 - Dodavatelé		AÚ – 322/1 – Směnky k úhradě (PC)	
1) 200		2) 200	1) 200	5a) 200	2) 200
562 – Úroky		221 – Bankovní účty		AÚ – 322/2 – Směnky k úhradě (úroky)	
3) 10			5a) 200	5b) 20	3) 10
4) 10			5b) 20		4) 10

Tabulka 5 - Účetní deník ke schématu č. 15

Doklad	Text	MD	D	Částka
FAP	1. Přijatá faktura za služby	518	321	200 000 Kč
VÚD	2. Akceptace cizí směnky k úhradě	321	322/1	200 000 Kč
VÚD	3. Alikvotní úrokový výnos (6 měsíců)	562	322/2	10 000 Kč
VÚD	4. Alikvotní úrokový výnos (6 měsíců)	562	322/2	10 000 Kč
VBÚ	5a. Úhrada směnky – pořizovací cena	322/1	221	200 000 Kč
VBÚ	5b. Úhrada směnky – úrok ze směnky	322/2	221	20 000 Kč

4.3 Eskont směnky

V případě že směnečný věřitel potřebuje peníze před okamžikem splatnosti směnky, má možnost směnku nabídnout k eskontu bance. Banka si za takovou transakci strhává ve svůj prospěch úroky, ale i diskont.

4.3.1 Eskont směnky (po splatnosti)

Zadání:

Společnost Charvát, s. r. o. vlastní směnku k inkasu na jmenovitou hodnotu 100 000 Kč se splatností dne 31. 5. 2013. Dne 1. 6. 2013 předala směnku k eskontu bance. Ta si strhla diskont ve výši 25 % jmenovité hodnoty směnky + poplatek za eskontní operaci činil 1 000 Kč. Směnečný dlužník bance (a) zaplatil, (b) nezaplatil.

Účetní operace:

1) 1. 6. Předání směnky k eskontu bance	100 000 Kč
2) 1.6. Přijetí eskontního úvěru	
výše eskontního úvěru	100 000 Kč
a) diskont	25 000 Kč
b) poplatek za eskontní operaci	1 000 Kč
c) připsáno na účet	74 000 Kč
3) Dlužník směnku uhradil bance	100 000 Kč
4) Dlužník směnku bance nezaplatil:	
a) úhrada eskontního úvěru	100 000 Kč
b) navrácení směnky od banky	100 000 Kč

Schéma 16 - Účtování eskontu směnky po splatnosti v tis. Kč

313 – Pohledávky za eskontované CP		256 - Dluhové CP se splatností do jednoho roku držené do splatnosti		232 – Eskontní úvěry	
1) 100	3) 100 4b) 100	PS 100 4b) 100	1) 100	3) 100 4a) 100	2a) 25 2b) 1 2c) 74
562 – Úroky		568 – Ostatní finanční náklady		221 – Bankovní účty	
2a) 25		2b) 1		2c) 74	4a) 100

Tabulka 6 - Účetní deník ke schématu č. 16

Doklad	Text	MD	D	Částka
VÚD	1. Předání směnky k eskontu bance	313	256	100 000 Kč
VÚD	2a. Přijetí eskontního úvěru – diskont	562	232	25 000 Kč
VÚD	2b. Přijetí eskontního úvěru – poplatek za operaci	568	232	1 000 Kč
VBÚ	2c. Přijetí eskontního úvěru – připsáno na účet	221	232	74 000 Kč
VÚD	3. Dlužník uhradil směnku bance	232	313	100 000 Kč
VBÚ	4a. Dlužník směnku nezaplatil – úhrada úvěru	232	221	100 000 Kč
VÚD	4b. Dlužník směnku nezaplatil – navrácení směnky	256	313	100 000 Kč

4.3.2 Eskont směnky (před splatností)

Zadání:

Společnost Jana dodala společnosti Soňa zboží za 300 000 Kč. Ta ji 1.6.2013 poslala směnku splatnou za 3 měsíce, tj. 30.8.2013 znějící na jmenovitou hodnotu 320 000 Kč. Společnost Jana potřebovala v průběhu měsíce července peněžní prostředky, a tak 8. 7. 2013 předala směnku k eskontu bance. Ta si strhla diskont ve výši 10 % jmenovité hodnoty směnky. Poplatek za operaci činil 2 000 Kč. Směnečný dlužník směnku bance včas zaplatil.

Účetní operace:

1) Vystavená faktura za zboží	300 000 Kč
2) Přijetí směnky	300 000 Kč
3) Směnečný úrok	20 000 Kč
4) Předání směnky bance k eskontu	320 000 Kč
5) Přijetí eskontního úvěru	320 000 Kč
a) diskont	32 000 Kč
b) poplatek za operaci	2 000 Kč
c) připsáno na účet	286 000 Kč
6) Dlužník směnku uhradil bance	320 000 Kč

Schéma 17 - Účtování eskontu směnky před splatností v tis. Kč

<u>313 – Pohledávky za eskontované CP</u>		<u>256 - Dluhové CP se splatností do jednoho roku držené do splatnosti</u>		<u>232 – Eskontní úvěry</u>	
4) 320	6) 320	2) 300	4) 320	6) 320	5a) 32
		3) 20			5b) 2
					5c) 286
<u>562 – Úroky</u>		<u>568 – Ostatní finanční náklady</u>		<u>221 – Bankovní účty</u>	
5a) 32		5b) 2		5c) 286	
<u>662 – Úroky</u>		<u>311 – Odběratelé</u>		<u>604 – Tržby za zboží</u>	
	3) 20	1) 300	2) 300		1) 300

Tabulka 7 - Účetní deník ke schématu č. 17

Doklad	Text	MD	D	Částka
FAV	1. Vystavená faktura za zboží	311	604	300 000 Kč
FAV	2. Přijetí směnky	256	311	300 000 Kč
VÚD	3. Směnečný úrok	256	662	20 000 Kč
VÚD	4. Předání směnky bance k eskontu	313	256	320 000 Kč
VÚD	5a. Přijetí eskontního úvěru – diskont	562	232	32 000 Kč
VÚD	5b. Přijetí eskontního úvěru – poplatek	568	232	2 000 Kč
VBÚ	5c. Přijetí eskontního úvěru – připsáno na účet	221	232	286 000 Kč
VÚD	6. Dlužník směnku uhradil bance	232	313	320 000 Kč

4.4 Akcie

Tato část práce bude zaměřena na účtování akcií. Zejména pořízení a prodej, dále pak účtování z pohledu investora a emitenta.

4.4.1 Pořízení akcií

Zadání:

Akciová společnost nakoupila akcie ve jmenovité hodnotě 12 000 Kč. Provize zprostředkovateli činila 1 500 Kč. K rozvahovému dni došlo k přecenění akcií.

Účetní operace:

1) Nákup akcií ve jmenovité hodnotě	12 000 Kč
2) Provize zprostředkovateli obchodu	1 500 Kč
3) Pořizovací cena akcie	13 500 Kč
4) Úhrada závazků	13 500 Kč
5) Úhrada dividend	400 Kč
6) Přecenění akcií ke konci rozvahového dne (tržní hodnota)	14 100 Kč

Schéma 18 - Účtování pořízení akcií v tis. Kč

259 – Pořízení KFM		251 – Majetkové CP k obchodování		379 – Jiné závazky	
1) 12	3) 13,5	3) 13,5		4) 13,5	1) 12
2) 1,5		6) 0,6			2) 1,5
664 – Výnosy z přecenění CP		666 – Výnosy z KFM		221 – Bankovní účty	
	6) 0,6		5) 0,4	5) 0,4	4) 13,5

Tabulka 8 - Účetní deník ke schématu č. 18

Doklad	Text	MD	D	Částka
VÚD	1. Nákup akcií ve jmenovité hodnotě	259	379	12 000 Kč
VÚD	2. Provize zprostředkovateli obchodu	259	379	1 500 Kč
VÚD	3. Pořizovací cena	251	259	13 500 Kč
VBÚ	4. Úhrada závazků	379	221	13 500 Kč
VBÚ	5. Úhrada dividend	221	666	400 Kč
VÚD	6. Přecenění akcií (tržní hodnota)	251	664	14 100 Kč

4.4.2 Prodej akcií

Zadání:

Po půl roce se podařilo společnosti akcie prodat za 14 000 Kč. Zaplacená provize činila 500 Kč.

Účetní operace:

1) Jmenovitá hodnota akcie	12 000 Kč
2) Prodejní cena akcie	14 000 Kč
3) Zaplacená provize	500 Kč
4) Úhrada pohledávky	14 000 Kč

Schéma 19 - Účtování prodeje akcií v tis. Kč

568 – Ostatní finanční náklady	251 – Majetkové CP k obchodování	378 – Jiné pohledávky
3) 0,5	PS 5,6 1) 12	2) 14 4) 14
561 – Prodané CP a podíly	661 – Tržba z prodeje CP a podílů	221 – Bankovní účty
1) 12	2) 14	4) 14 3) 0,5

Tabulka 9 - Účetní deník ke schématu č. 19

Doklad	Text	MD	D	Částka
VÚD	1. Jmenovitá hodnota akcie	561	251	12 000 Kč
VÚD	2. Prodejní cena akcie	378	661	14 000 Kč
VBÚ	3. Zaplacená provize	568	221	500 Kč
VBÚ	4. Úhrada pohledávky	221	378	14 000 Kč

4.4.3 Pohled investora

Zadání:

Společnost SPORT se rozhodla uskutečnit v průběhu května následující investice do akcií vybraných společností:

- Nákup 25 % podílu (podstatný vliv) ve společnosti FITNESS, s. r. o. za 1 000 000 Kč (+ odměna makléři 10 % z částky)
- Nákup akcií společnosti RELAX, a. s. za účelem obchodování 150 000 Kč (+ odměna makléři 5 % z částky)
- Záloha na nákup realizovatelných akcií ve společnosti GYM, s. r. o. ve výši 500 000 Kč (termín obchodu je stanoven na červenec)

V červenci byly uskutečněny tyto transakce:

- Nákup realizovatelných akcií ve společnosti GYM, s. r. o. 430 000 Kč + 70 000 Kč odměna makléři
- Nákup dalších 30 % ve společnosti FITNESS, s. r. o. za 1 200 000 Kč

Účetní operace:

1) Investice do společnosti FITNESS

a) Cena pořízení	1 000 000 Kč
b) Odměna makléři	100 000 Kč
c) Pořizovací cena	1 100 000 Kč

2) Investice do společnosti RELAX

a) Cena pořízení	150 000 Kč
b) Odměna makléři	7 500 Kč
c) Pořizovací cena	157 500 Kč

3) Zálaha na nákup akcií do společnosti GYM	500 000 Kč
4) Investice do společnosti GYM	
a) Cena pořízení	430 000 Kč
b) Odměna makléři	70 000 Kč
c) Pořizovací cena	500 000 Kč
d) Zúčtování zálohy	500 000 Kč
5) Investice do společnosti FITNESS	
a) Pořizovací cena	1 200 000 Kč
b) Reklasifikace investice	1 100 000 Kč

Tabulka 10 - Akciové portfolio společnosti SPORT

Společnost	Investice	Výše	Podíl
FITNESS	Rozhodující vliv	2 300 000 Kč	77,8 %
RELAX	K obchodování	157 500 Kč	5,3 %
GYM	Realizovatelné akcie	500 000 Kč	16,9 %
Celkem		2 957 500 Kč	100 %

Schéma 20 - Účtování akcií z pohledu investora v tis. Kč

221 – Bankovní účty		043 – Pořízení DFM		062 – Podíly v účetních jednotkách pod podstatným vlivem	
	1a) 1000 1b) 100 2a) 150 2b) 7,5 3) 500 5a) 1200	1a) 1000 1b) 100 4a) 430 4b) 70	1c) 1100 4c) 500	1c) 1100	5b) 1100
259 – Pořízení KFM		251 – Majetkové CP k obchodování		053 – Poskytnuté zálohy na DFM	
2a) 150 2b) 7,5	2c) 157,5	2c) 157,5		3) 500	4d) 500
379 – Jiné závazky		063 - Ostatní CP a podíly		061 – Podíly v ovládaných a řízených osobách	
4d) 500	4a) 430 4b) 70	4c) 500		5a) 1200 5b) 1100	

Tabulka 11 - Účetní deník ke schématu č. 20

Doklad	Text	MD	D	Částka
VBÚ	1a. Investice FITNESS – cena pořízení	043	221	1 000 000 Kč
VBÚ	1b. Investice FITNESS – odměna makléři	043	221	100 000 Kč
VÚD	1c. Investice FITNESS – pořizovací cena	062	043	1 100 000 Kč
VBÚ	2a. Investice RELAX – cena pořízení	259	221	150 000 Kč
VBÚ	2b. Investice RELAX – odměna makléři	259	221	7 500 Kč
VÚD	2c. Investice RELAX – pořizovací cena	251	259	157 500 Kč
VBÚ	3. Záloha na nákup akcií do společnosti GYM	053	221	500 000 Kč
VÚD	4a. Investice GYM – cena pořízení	043	379	430 000 Kč
VÚD	4b. Investice GYM – odměna makléři	043	379	70 000 Kč
VÚD	4c. Investice GYM – pořizovací cena	063	043	500 000 Kč
VÚD	4d. Investice GYM – zúčtování zálohy	379	053	500 000 Kč
VBÚ	5a. Investice FITNESS – pořizovací cena	061	221	1 200 000 Kč
VÚD	5b. Investice FITNESS – reklasifikace investice	061	062	1 100 000 Kč

4.4.4 Pohled emitenta – vlastní akcie

Zadání:

Společnost JIKRA má základní kapitál ve výši 20 000 000 Kč tvořen 20 000 ks akcií o jmenovité hodnotě 1000 Kč. Jelikož se společnost dozvěděla o možném odkupu části akcií nepopulárním investorem, rozhodla se z trhu odkoupit 5 000 vlastních akcií za cenu, která odpovídá jmenovité hodnotě akcií. Do stanové lhůty se podařilo prodat spřátelené společnosti KAPR 4000 akcií za 1 020 Kč/ks; o zbylých 1000 akcií, které byly zničeny, byl snížen základní kapitál společnosti.

Účetní operace:

1) Odkup vlastních akcií	5 000 000 Kč
2) Prodej akcií společnosti KAPR	4 080 000 Kč
3) Vyřazení prodaných akcií	4 000 000 Kč
4) Zničení zbytku vlastních akcií	1 000 000 Kč
5) Zápis o snížení základního kapitálu do obchodního rejstříku	1 000 000 Kč

Schéma 21 - Účtování akcií z pohledu emitenta v tis. Kč

<u>411 – Základní kapitál</u>		<u>419 – Změna ZK</u>		<u>252 – Vlastní akcie a vlastní obchodní podíly</u>	
1) 1000	PS 20000	4) 1000	5) 1000	1) 5000	3) 4000 4) 1000
<u>561 – Prodané CP a podíly</u>		<u>661 – Tržby z prodeje CP a podílů</u>		<u>221 – Bankovní účty</u>	
3) 4000			2) 4080	2) 4080	1) 5000

Tabulka 12 - Účetní deník ke schématu č. 21

Doklad	Text	MD	D	Částka
VBÚ	1. Odkup vlastních akcií	252	221	5 000 000 Kč
VBÚ	2. Prodej akcií společnosti KAPR	221	661	4 080 000 Kč
VÚD	3. Vyřazení vlastních akcií	561	252	4 000 000 Kč
VÚD	4. Zničení zbytku vlastních akcií	419	252	1 000 000 Kč
VÚD	5. Zápis o snížení ZK	411	419	1 000 000 Kč

Seznam zkratek

FAV – vystavená faktura

FAP – přijatá faktura

PPD – příjmový pokladní doklad

VPD – výdajový pokladní doklad

VBÚ – výpis z bankovního účtu

VÚD – vnitřní účetní doklad

CP – cenné papíry

5 Závěr

Bakalářská práce byla zaměřena na problematiku účtování cenných papírů a pojmy s tímto tématem související. Nutno podotknout, že v průběhu zpracování bakalářské práce došlo ke zrušení zákona č. 591/112 Sb., o cenných papírech, který byl nahrazen zákonem č. 89/2012 Sb., občanský zákoník s účinností od 1.1.2014.

Cílem bakalářské práce bylo zpracovat teoretická východiska účtování cenných papírů a v praktické části práce aplikovat tato zjištění na konkrétních příkladech. Hlavním záměrem práce bylo přiblížit široké veřejnosti pojmy související s cennými papíry z obecného a účetního hlediska, které jsou v této práci stěžejní.

Na začátku práce byl obecně definován pojem cenný papír. Poté byla detailněji rozebrána charakteristika cenných papírů, jejich členění, forma, podoba a hlediska, dle kterých se dají členit. V částech, které se zabývaly akciemi, podílovými listy, dluhopisy a šeky byly objasněny základní definice, charakteristiky a druhy těchto cenných papírů. Větší pozornost byla věnována směnkám, neboť jsou z účetního hlediska tématem zajímavým. Pro lepší představu byla k uvedeným příkladům ilustrována schémata. O finančních derivátech bylo zmíněno jen několik zásadních informací.

Další část se zabývala cennými papíry v účetnictví, převážně dělením na krátkodobé a dlouhodobé. Následně je uveden nákup a prodej cenných papírů, pro lepší orientaci i schematické znázornění účtování. Podrobněji bylo popsáno ocenění a přecenění cenných papírů včetně grafického znázornění na příkladech.

Pro praktickou část bylo stěžejní znázornění účtování vybraných cenných papírů na praktických příkladech. Každý příklad byl rozpracován, zaúčtován v účetním deníku a znázorněn ve schématech. Pro lepší přehlednost bylo v závěru příkladu interpretováno účtování ve formě účetního deníku. Příklady byly účtovány dvojím způsobem, třeba u krátkodobých dluhopisů z pohledu emitenta a věřitele atd.

Z práce vyplynulo, že při účtování cenných papírů je podstatné rozlišovat, zda se jedná o krátkodobý či dlouhodobý finanční majetek. Kvůli správnému zaúčtování je důležité jednotlivé cenné papíry náležitě zařadit k příslušným majetkovým a finančním účtům.

Komplexnost zpracování poskytuje cenné informace i praktické příklady pro osoby, které se o dané téma zajímají a potřebují základní orientaci v problematice.

6 Seznam použité literatury

BUCHTOVÁ, Jana. *Účtování na finančních a kapitálových účtech, o zúčtovacích vztazích a cenných papírech: programová učebnice podvojného účetnictví s výkladem a cvičebními testy*. 5. vyd. Ostrava: Mirago, 2001. 167 s. ISBN 80-859-2281-9.

DĚDIČ, Jan a PAULY, Jan. *Cenné papíry*. Praha: Prospektrum, 1994. 220 s. ISBN 80-85431-98-X.

IŠTVÁNFYOVÁ, Jana. *Cenné papíry a finanční majetek v účetnictví*. 1.vyd. Praha: VŠE, 1995. 220 s. ISBN 80-707-9666-9.

JÍLEK, Josef. *Akciové trhy a investování*. 1. vyd. Praha: Grada, 2009. 656 s. ISBN 978-80-247-2963-3.

JÍLEK, Josef. *Finanční trhy a investování*. 1. vyd. Praha: Grada, 2009. 648 s. ISBN 978-80-247-1653-4.

JÍLEK. *Finanční a komoditní deriváty v praxi*. 2. upr. vyd. Praha: Grada, 2010. 630 s. ISBN 978-80-247-3696-9.

KOVAŘÍK, Zdeněk. *Zákon směnečný a šekový: komentář*. 4., dopl. vyd. Praha: C.H. Beck, 2005. 421 s. ISBN 80-7179-347-7.

LÍŠKA, Václav a GAZDA, Jan. *Kapitálové trhy a kolektivní investování*. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2004. 525 s. ISBN 80-86419-63-0.

MUSÍLEK, Petr. *Trhy cenných papírů*. 1.vyd. Praha: Ekopress, 2002. 459 s. ISBN 80-861-1955-6.

REJNUŠ, Oldřich. *Finanční trhy*. Vyd. 1. Ostrava: Key Publishing, 2008. 559 s. ISBN 978-80-87071-87-8.

STROUHAL, Jiří. *Deriváty v účetnictví podnikatelů*. Vyd. 1. Brno: CP Books, 2005. 109 s. ISBN 80-251-0754-X.

STROUHAL, Jiří. *Peněžní prostředky a cenné papíry v účetnictví podnikatelů*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. 260 s. ISBN 978-80-7357-557-1.

ŠEBESTÍKOVÁ, Viola. *Účetní operace kapitálových společností: daňové a právní souvislosti*. 3., aktualiz. a přeprac. vyd. Praha: Grada, 2011. 250 s. ISBN 978-80-247-4018-8.

ŠTOHL. *Učebnice účetnictví: pro střední školy a pro veřejnost*. 9., upravené vyd. Znojmo: Vzdělávací středisko Ing. Pavel Štohl, 2008. 201 s. ISBN 978-808-7237-021.

VESELÁ, Jitka. *Investování na kapitálových trzích*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. 789 s. ISBN 978-80-7357-647-9.

ZLÁMAL, Jaroslav a BAČÍK, Petr. *Finance a finanční trhy*. 1. vyd. Olomouc: Iuridicum Olomoucense nákladem Právnické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci, 2009. 114 s. ISBN 978-80-903400-7-7.

Zákony

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (zákon občanský zákoník). In: *Sbírka zákonů*. 3.2.2012. ISSN 1211-1244.

Zákon č. 190/2004 Sb., o dluhopisech, ve znění pozdějších předpisů (zákon o dluhopisech). In: *Sbírka zákonů*. 1.4.2004. ISSN 1211-1244.

Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví (zákon o účetnictví). In: *Sbírka zákonů*. 12.12.1991. ISSN 1211-1244.

Internetové zdroje

Cenné papíry: Podílové listy. [online]. 1998 [cit. 2013-08-04]. Dostupné z: <http://cennypapir.cz/podilove-listy/>

Businesscenter.cz: Účtová osnova a postupy účtování pro podnikatele. [online]. 2009 [cit. 2013-08-01]. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/finance/ucetnictvi/postupy/priloha1.aspx>

BusinessInfo.cz: Směnky. [online]. 1997 [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/smenky-opu-4570.html#b33>

BusinessInfo.cz: Akcie na jméno. [online]. 1997 [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/prevod-majetek-obchodni-spolecnost-opu-4619.html#b4>

7 Seznam schémat

Schéma 1 - Směnka k inkasu (krátkodobá)	21
Schéma 2 - Směnka k úhradě.....	22
Schéma 3 - Eskont směnky	23
Schéma 4 - Rozdělení cenných papírů a podílů.....	27
Schéma 5 - Účtování pořízení krátkodobého finančního majetku (KFM)	28
Schéma 6 - Účtování pořízení dlouhodobého finančního majetku (DFM)	29
Schéma 7 - Účtování prodeje KFM a DFM.....	30
Schéma 8 - Reálné ocenění majetkových CP k obchodování.....	32
Schéma 9 - Reálné ocenění dluhopisů k obchodování	33
Schéma 10 - Reálné ocenění ostatních cenných papírů a podílů	34
Schéma 11 - Účtování krátkodobých dluhopisů z pohledu emitenta v tis. Kč	36
Schéma 12 - Účtování krátkodobých dluhopisů z pohledu věřitele v tis. Kč	37
Schéma 13 - Účtování nákupu dlouhodobého dluhopisu v tis. Kč	38
Schéma 14 - Účtování směnky jako platební prostředek u dodavatele v tis. Kč.....	40
Schéma 15 - Účtování směnky jako platební prostředek u odběratele v tis. Kč.....	41
Schéma 16 - Účtování eskontu směnky po splatnosti v tis. Kč	42
Schéma 17 - Účtování eskontu směnky před splatností v tis. Kč	44
Schéma 18 - Účtování pořízení akcií v tis. Kč	45
Schéma 19 - Účtování prodeje akcií v tis. Kč.....	46
Schéma 20 - Účtování akcií z pohledu investora v tis. Kč	48
Schéma 21 - Účtování akcií z pohledu emitenta v tis. Kč	50

8 Seznam tabulek

Tabulka 1 - Účetní deník ke schématu č. 11	36
Tabulka 2 - Účetní deník ke schématu č. 12	37
Tabulka 3 - Účetní deník ke schématu č. 13	38
Tabulka 4 - Účetní deník ke schématu č. 14	40
Tabulka 5 - Účetní deník ke schématu č. 15	41
Tabulka 6 - Účetní deník ke schématu č. 16	43
Tabulka 7 - Účetní deník ke schématu č. 17	44
Tabulka 8 - Účetní deník ke schématu č. 18	46
Tabulka 9 - Účetní deník ke schématu č. 19	47
Tabulka 10 - Akciové portfolio společnosti SPORT	48
Tabulka 11 - Účetní deník ke schématu č. 20	49
Tabulka 12 - Účetní deník ke schématu č. 21	50

9 Seznam příloh

Příloha I - Účtová osnova pro podnikatele (vybrané účty)

Příloha II - Směnka vlastní (vzor)

Příloha III - Směnka cizí (vzor)

Příloha IV - Akcie na jméno

Příloha I - Účtová osnova pro podnikatele (vybrané účty)

Účtová třída 0 - Dlouhodobý majetek

04 - Pořízení dlouhodobého majetku

- 040 - Pořízení dlouhodobého majetku
- 041 - Pořízení dlouhodobého nehmotného majetku
- 042 - Pořízení dlouhodobého hmotného majetku
- 043 - Pořízení dlouhodobého finančního majetku

06 - Dlouhodobý finanční majetek

- 061 - Podílové cenné papíry a podíly v podnicích s rozhodujícím vlivem
- 062 - Podílové cenné papíry a podíly v podnicích s podstatným vlivem
- 063 - Realizovatelné cenné papíry a podíly
- 065 - Dlužné cenné papíry držené do splatnosti
- 066 - Půjčky podnikům ve skupině
- 067 - Ostatní půjčky
- 069 - Ostatní dlouhodobý finanční majetek

Účtová třída 2 - Finanční účty

21 - Peníze

- 210 - Peníze
- 211 - Pokladna
- 213 - Ceniny

22 - Účty v bankách

- 221 - Bankovní účty

23 - Běžné bankovní úvěry

- 231 - Krátkodobé bankovní úvěry
- 232 - Eskontní úvěry

24 - Jiné krátkodobé finanční výpomoci

- 241 - Emitované krátkodobé dluhopisy
- 249 - Ostatní krátkodobé finanční výpomoci

25 - Krátkodobý finanční majetek

- 251 - Majetkové cenné papíry k obchodování

- 252 - Vlastní akcie a vlastní obchodní podíly
- 253 - Dlužné cenné papíry k obchodování
- 255 - Vlastní dluhopisy
- 256 - Dlužné cenné papíry se splatností do jednoho roku držené do splatnosti
- 257 - Ostatní realizovatelné cenné papíry
- 259 - Pořizování krátkodobého finančního majetku

Účtová třída 3 - Zúčtovací vztahy

31 - Pohledávky

- 311 - Odběratelé
- 312 - Směnky k inkasu
- 313 - Pohledávky za eskontované cenné papíry
- 314 - Poskytnuté provozní zálohy
- 315 - Ostatní pohledávky

32 - Závazky

- 321 - Dodavatelé
- 322 - Směnky k úhradě
- 324 - Přijaté zálohy
- 325 - Ostatní závazky

34 - Zúčtování daní a dotací

- 341 - Daň z příjmů
- 342 - Ostatní přímé daně
- 343 - Daň z přidané hodnoty
- 345 - Ostatní daně a poplatky
- 346 - Dotace ze státního rozpočtu
- 347 - Ostatní dotace

37 - Jiné pohledávky a závazky

- 371 - Pohledávky z prodeje podniku
- 372 - Závazky z koupě podniku
- 373 - Pohledávky a závazky z pevných termínových operací
- 374 - Pohledávky z pronájmu
- 375 - Pohledávky z emitovaných dluhopisů

376 - Nakoupené opce

377 - Prodané opce

378 - Jiné pohledávky

379 - Jiné závazky

Účtová třída 4 - Kapitálové účty a dlouhodobé závazky

41 - Základní kapitál a kapitálové fondy

411 - Základní kapitál

412 - Emisní ážio

413 - Ostatní kapitálové fondy

414 - Oceňovací rozdíly z přecenění majetku a závazků

418 - Oceňovací rozdíly z přecenění při přeměnách

419 - Změny základního kapitálu

46 - Bankovní úvěry

461 - Bankovní úvěry

47 - Dlouhodobé závazky

471 - Dlouhodobé závazky k podnikům ve skupině

473 - Emitované dluhopisy

474 - Závazky z pronájmu

475 - Dlouhodobé přijaté zálohy

478 - Dlouhodobé směnky k úhradě

479 - Ostatní dlouhodobé závazky

Účtová třída 5 - Náklady

56 - Finanční náklady

560 - Finanční náklady

561 - Prodané cenné papíry a podíly

562 - Úroky

563 - Kurzové ztráty

564 - Náklady z přecenění majetkových cenných papírů

566 - Náklady z finančního majetku

567 - Náklady z derivátových operací

568 - Ostatní finanční náklady

569 - Manka a škody na finančním majetku

Účtová třída 6 - Výnosy

66 - Finanční výnosy

660 - Finanční výnosy

661 - Tržby z prodeje cenných papírů a podílů

662 - Úroky

663 - Kurzové zisky

664 - Výnosy z přecenění majetkových cenných papírů

665 - Výnosy z dlouhodobého finančního majetku

666 - Výnosy z krátkodobého finančního majetku

667 - Výnosy z derivátových operací

668 - Ostatní finanční výnosy

Zdroj: Dostupné z: <http://business.center.cz/business/finance/ucetnictvi/postupy/priloha1.aspx>

Příloha II - Směnka vlastní (vzor)

V dne
(místo a datum vystavení, měsíc slovy)

Za tuto směnku zaplatím dne na řad
(údaj splatnosti, měsíc slovy) (jméno a adresa)

částku korun českých
(částka číslem i slovy)

Splatno v u
(místo placení) (domicil)

Výstavce
(jméno/firma a adresa)

.....
(podpis)

Zdroj: Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/smenky-opu-4570.html#b33>

Příloha III - Směnka cizí (vzor)

V dne
(místo a datum vystavení, měsíc slovy)

Za tuto směnku zaplatíte dne na řad
(údaj splatnosti, měsíc slovy) (jméno a adresa)

částku korun českých
(částka číslem i slovy)

Směnečník
(jméno)

.....
(adresa)

Splatno v u
(místo placení) (domicil)

Výstavce
(jméno/firma a adresa)

.....
(podpis)

Zdroj: Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/smenky-opu-4570.html#b33>

Příloha IV - Akcie na jméno

OBCHODNÍ FIRMA

se sídlem:, PSČ, IČ:

zapsaná v obchodním rejstříku vedeném soudem v,

oddíl B, vložka

jedna kmenová

AKCIE

na jméno

číslo akcie: **C001**

jmenovitá hodnota

100 000,- Kč

slovy: jedno sto tisíc korun českých

akcionář: obchodní firma/ jméno a příjmení, sídlo/ trvale bytem, IČ/r.č.

výše základního kapitálu v den emise: 10 000 000,- Kč

(celkový počet akcií k datu emise je 100 ks kmenových listinných akcií na jméno o nominální hodnotě každé akcie 100 000,- Kč)

Datum emise:

.....
předseda představenstva

.....
místopředseda představenstva